

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre... 16 kor.
Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
Egész évre... 20 kor.
Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
Egész évre... 24 kor.
Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és
ünnepek utáni napok kivételével.

Érkezéskor és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéri a visszatérő
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD, április 6.

Husvét ünnepe.

A keresztény világ ma üli meg legfenségesebb ünnepét, a Husvétet.

Az emberi lélek gyönyörben úszik e napon, lerázza magáról a mulandóság porát; a szív, az élet tusáiban megsebzett szív; elfeledi kesergő bánatát. A jelen élet sötét képei elmosódnak a boldog jövő reményének vakító fényében.

A sárba tiport becsület, a megrablott igazság, a kigunyolt erkölcs dicsőség-hymnusokat zengedezve emelkednek fel ahhoz a fenséges isten-alakhoz, kinek erkölcsi nagysága, szellemi fönsége, hatalma, dicsősége előtt semmivé törpülnek a világtörténelem legóriásibb szellemei.

Ez ama örökké dicsőséges nap, melyen az Isten-fia diadalmasan lépett ki a sziklasírból s legyőzte a győzhetetlennek tartott halált, hogy az üldözött jó, a megvetett, lenézett erkölcs még a síri világban se veszítse el azt a szent hitét, hogy az erkölcs telenség fölött diadalt fog aratni.

Ez ama dicsőséges nap, melyen az örök élet eszméje újra feltámad bennünk s csodás hatalma új életet önt szíveinkbe.

»Resurrexit! Halleluja!« zengik a keresztény világ milliói már majdnem két ezer éven át. És ez az ének a halhatatlanság diadal éneke, a pozitív hit élte-tője, a keresztény erény támasza marad örökké.

Hasztalan gúnyolódik a hitetlen önzés, hasztalan dühöng a jogfosztogató zsarnokság, hasztalan erőlködik az erkölcs-telenség: az erény, az igazság megfeszíthető, de meg nem ölhető, ujjászületik az, feltámad, bár hegyeket görgessenek is sírjára.

Forgassuk csak a világtörténelem lapjait. Tekintsük meg azt a lapot, mely azon eseményeket őrizi, míg Krisztus a sziklasírban volt. Mily kép tárul fel szemünk előtt?...

Ott áll felciczomázva, győzelemittasan, büszke fenhéjazással a szentek szentjében a zsidó főpap: lelke a győzelem dicsőségében fürdik, hiszen az »Isten-fia« már a síri enyészete. Ott hever ringó kerevértére dőlve, hatalmas palotájának fényes termében, félistenhez illő önteltséggel s az emberiséget lenéző gúnynyal a római hatalom képviselője, Pilátus: hiszen a »Zsidók Királya« a síri enyészete.

Ott kéjeleg keleti fényvel berendezett termeiben az érzékiség megteltesülése, Heródes: hiszen az erkölcs Istene a síri enyészete.

Teli újra kúfárok, pénzváltókkal Jehova szent helye s nincs, ki az elnyomott népek jogot követelne; nincs, ki emberi méltóságára figyelmeztetné a kényurat; nincs, a ki oda dörögné az igazságot a képmutatás ördögeinek: Jézus pihen a sziklasírban.

Az elnyomott igazság, a kigunyolt erkölcs, a reményt feladó bánat már-már nem bizik, hogy egykor diadalt arat.

De, ime, a harmadnap elérkezik; a lepecsételt sírfödél elgördül, az eltemetett

örök igazság, Krisztus kilép a sziklasírból s füleikbe dörög a gonoszság daemonainak:

»Ti egy sziklával akartátok
Lerázni az Ur szent fiát,
Ki megrendíti a világot,
Ha megmozdítja egy ujját.

Óh! az igazság halhatatlan,
Mint Isten, ki mennyben vagyon
S bár sírján egy kővé keményült
Világ ül is — felkél harmadnapon.

Resurrexit! Krisztus feltámadása legnagyobb bizonyíték nekünk, hogy nincs örök halál. Nem üres szó, nem vakhit, nem hiu remény ez, hanem örök igazság, mely egy szebb jövőnek szolgál biztos zálogául.

* * *

A tavasz tündére nemsokára lombbal, virággal szórja be a láthatárt. A természet feltámadásával egybeesik az örök Igének feltámadása. Oh, e szent ünnepen gyujtsuk meg újra szívünkben az igaz hit világát, mely egyedül képes átvezetni az emberi ést a halál titkainak s az élet megfejthetetlen problémáinak utvesztőin.

Kovács J.

Rigó Ferenc beszámolója.

Rigó Ferenc, a biharmegyei ellenzéki képviselők egyik legagilisabb tagja ma, Husvét első napján d. u. 3 órakor tartja meg beszámoló és program-beszédét Kis-Marján.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A császár nem fogad.

Írta: Murai Károly.

A minden oldalról őrzött várkastély folyosóin és termeiben szájról-szájra jár a parancs, hogy a császár elé nem szabad bocsátani senkit. A hatalmas, minden hadsereget legyőző uralkodó egyedül akar lenni szobájában. Egy-magában, csöndben, nem háborgatva senkitől.

Pedig a parancs igen rossz időben történt, mert mindenki a császár elé akar jutni. Egymást érik a nagyok. A vár elé hajt az ország mindenható minisztere, a ki előtt az ajtó mindég nyitva van, de akit ezuttal mégsem bocsátanak be. A miniszter föl van indulva s rendes halvány arca majdnem izzó vörös. Lát-szik rajta, hogy valami nagy dolog történt, a miről referálni akar. Azonnal, gyorsan, haladéktalanul. Az ajtó azonban zárva marad. És nem nyílik meg akkor sem, mikor fenyegetőzni kezd. Az őrtállós tiszt arca sápadtra válik s tudja, hogy áldozatul fog esni a miniszter bosszújának. De azért nem bocsátja be. A császár nem fogad.

Alig távozik el a miniszter, mikor vártatva érkezik meg a szövetséges állam nagykövete. Még izgatottabb, még fölhevültebb, mint a miniszter volt. A kijelentéssel, hogy a császár

nem fogad, egyáltalában nem elégszik meg. Parancsot ad, hogy jelentsék be azonnal. És fenyegetőzik is, de eredménytelenül. A császár szobájába senki sem juthat be.

Kevés vártatva új ostromló érkezik. Több, nagyobb, mint a kettő együttvéve. Hatalmas erejű, szigorú, bosszuálló természetű, a ki előtt a császárt kivéve, mindenki meghajol. Mikor azt látja, hogy érkezéskor nem tárul föl az ajtó, dühre fakad és erős, nyers hangon szólal meg. Az őrség remegni kezd, de nem mozdul. A császár bátyja, a császár dédelg tett kedvence ez ellentállás láttára toporzékolni kezd, de mindhiába. És kénytelen távozni ő is, ha fenyegetőzve is. Az őrtiszt pedig egyre rosszabbul érzi magát: a nagy ur még nem hagyott megbosszulatlannul semmit.

Pedig az őrtiszt egész nyugodt lehetne, mert a császár az ablak redőnyei mögül nézi a jelenetet s eljárásával meg van elégedve. Hogy mennyire meg tudják őrizni őt! És a mint ez a tudat fölemelőleg hat rá, emberfölötti nagy-nak érzi magát.

De az ostromnak még mindig nem szakadt vége. Mert a ki mindezek után a császárhoz akar menni, az a császárné maga. Az érdekes, a szép, a mindenkit megbűvölő asszony, a kit a császár még mindig imád. A kit, mint valalami szerelmes fiú, karkitárva fogad. Mosolyogva lépked a császárné az ura szobája felé, miközben mindenki meghajol. Maga az őrtiszt is, aki azonban mégis elébe

áll és nagy tisztelettel tudatja vele a császár parancsát. Az asszony, kivel hasonló eset még nem történt, tágra nyitja a szeméit, azután mosolygós arccal indul előre s kezével félre inti a vakmerő embert. A katona erre a jelenetre meghökken, de mégis erőt vesz magán. Csak ennyit mond: »A császár parancsa szent.« Erre az asszony már nem mosolyog. Lenéző tekintettel méri végig a tisztet s távozik. Méltóságosan, imponálva a legőzödsben is.

A kellemetlen helyzetnek azonban még nincsen vége, mert újabb jövevény érkezik. Ez a jövevény ugy szalad, ahogy tud. Elkényeztetett gyermek, a ki a trónra született. A trónörökös. Vadul nyargal az apja szobája irányában, hogy bedöntsé az ajtót és egy perc alatt körülkarolja a császár nyakát. Ennek tessék elállani az útját. Ez már nem csak fenyegetőzik, hanem rug is. Ezt a fiatal urat csak ölben lehet elvinni onnan. Hát ugy védekeznek, a mint lehet. És mert nincs más mód, hát az apja kedvencét ölbe kapják és ugy szállítják el, bármennyire sivalkodik is.

A császár ezeknek a dolgoknak is tanuja és meg van elégedve hatalmával.

Am a mint szinte felfújja magát és azt gondolja el, hogy a világ ura, a ki előtt mindenki meghajlik és a kibe senki sem léphet engedély nélkül: különös eset adja elő magát. Kopottas, sötét alak jelenik meg a várkastély előtt, a melynek ajtaja egy intésére feltárul előtte. Az őrség nem tiszteleg ugyan, de mintha

A delegációk ezidei ülészaka,

mint bécsi tudósítónk jelenti, rendkívül élénknek ígérkezik. A hármasszövetség, a kereskedelmi szerződések és az új ágyuk beszerzése dolgában hosszabb és igen érdekes vitákra van kiállítás. Különösen a csehek és lengyelek készülnek erős támadást intézni a hármasszövetség és Goluchowszky külügyi politikája ellen, míg néhány magyar delegátus a hadügyminisztert szándékozik sarokba szorítani az új ágyuk ügyében. Goluchowszky külügyminisztera szokottnál részletesebben fogja ismertetni a külügyi helyzetet és expozéjában a hármasszövetség, valamint a kínai kérdés tárgyában igen fontos kijelentések várhatók. A delegációkat megnyitó-beszédében az uralkodó rá fog mutatni azokra a nehézségekre, melyek a kereskedelmi szerződés megújítása körül fölmerültek, azonban hangsúlyozni fogja, hogy a hármasszövetség még mindig változatlanul fennáll.

Az „eltitkolt városrész.”

— Hiányos csatorna tervek. —

Néhai jó *Justh* Sándor életében nagy port vert fel Magyar-utca és környékének csatornázási ügye, sőt egy füzet és térkép is jelent meg „Az eltitkolt városrész” címmel erről, amelyben igen erősen volt tárgyalva az a gondatlanság és felületesség, amelylyel a hivatalos közegek Nagyvárad város ügyei körül eljárak.

Azóta sok változás történt a városházán úgy személyekben, mint az ügyek intézésében, de egy ugylátszik, semmikép nem akar megváltozni: a *gondatlanság és felületesség*. Éppen az utolsó pár hét nyújt erre elég szomorú példát.

Nem akarunk azokkal a botrányos dolgokkal foglalkozni, amelyek a lapokban már szelvéstelve, tárgyalva lettek, hanem egy olyan dologra mutatunk rá, a mely ismét annak a gondatlanságnak a következménye, amely sok bajt csinált már a városházán.

Az eltitkolt városrész kisért ismét a városházán.

Nagyvárad városa szerződésre lépett a budapesti Walser-czeggel. A szerződés szerint a

czég köteles Nagyvárad város egész területét lejtmezéni s a csatornázás terveit akként elkészíteni, hogy az felölleje az egész várost.

A Walser-czég a lejtmezézést elkészítette s a magassági jelzők fellelhetők a város minden utcájában. A terveket is elkészítette a vállalkozó, annak rendje és módja szerint be is küldte Nagyvárad városához.

Az egész munkálatért 10,000 frtot kötött ki a vállalkozó, s ez összeget Nagyvárad város pénztára ki is fizette. Ki is kellett ez összeget fizetni, mert újabban akként alakultak a város pénzügyei, hogy gondolni sem lehet arra, miként legalább is évtizedeken belül az egész várost csatornázassuk, s meg kell elégednünk a belváros csatornázásával; — már pedig a vállalkozó czég nem várhat évtizedekig, míg a városnak pénze lesz az általános csatornázásra.

Azóta a csatornázási tervek a városi mérnöki hivatal őrizete alatt vannak.

A multkorában a város kövezéséről lévén szó, végre-valahára belátták, hogy az elhagyott szegény városrészek érdekében is kell tenni valamit. Ha mást nem, legalább a vízfolyókat kikövezik.

Busch Dávid főmérnök kiválogatta azokat az utcákat, ahol előreláthatólag hosszú ideig nem lesz csatornázás. E közben tapasztalta, hogy egy egész rész, Magyar-utca és környéke nincs felvéve a csatornázási tervbe; vagyis a város ezen részére nem készítette el a vállalkozó Walser czég a csatornázási tervet.

Igy tehát a város kifizetett 10,000 frtot, anélkül, hogy ezért kapott volna egy megfelelő, teljes csatornázási tervet.

Ez pedig csak úgy történhetett, hogy a Walser-czég által leküldött terveket senki sem vizsgálta meg s akár Peking csatornázási terveit küldhették volna le a nagy gondosság mellett Nagyvárad városához. De azért ilyen felületesség mellett csak folyósít a tanács 10,000 forintot.

S vajjon átvizgálták-e már az összes terveket, hogy ehhez hasonlóan nem hiányzik-e még több részlet-terv.

Végre is ne csak arra fordítson gondot a városi tanács, hogy hol és miként lehet a polgárság újabb megterhelése révén a város be-

vételeit emelni, hanem a felületesség és gondatlanság kikerülésével védje meg a város erkölcsi és anyagi érdekeit.

Budapest templomok szerint.

Magyarország fővárosában hány katolikus, hány protestáns, zsidó és egyéb felekezeti vagy felekezet nélkül való ember lakik? A népszámlálás óta ez a kérdés élénken foglalkoztatta a közönséget, de csak most adhatunk rá feleletet.

A budapesti népszámlálás vezetője, *Thirring Gusztáv* dr., a statisztikai hivatal aligazgatója ma terjesztette a polgármester elé a népszámlálás alapján a főváros felekezeteiről szóló kimutatást. Mindjárt a számokon kezdjük, mert azok teszik minden további okoskodás alapját. A tízezer idegen leszámításával Budapestnek

állandó lakossága	703.448
Ebből:	
római katolikus	427.122
zsidó	166.198
református	62.837
luteránus	37.170
görög-keleti, unitárius, mohamedán vagy egyéb vallásu és felekezet nélkül való összesen	10.131.

Van tehát Budapesten négy nagy felekezet és több apró. A legnagyobb a római katolikus, a lakosságnak 60.7 százaléka. A zsidóság 23.6%, a reformátusok 8.9%, a luteránusok 5.3% és a másfélék 1.5%.

Lássuk az emelkedést. Az utolsó évtizedben szaporodtak:

a róm. kath. 112.277 lélekkel, tehát 35.6%-kal	
a zsidók 63.821	> > 62.3
a reformátusok 26.725	> > 74
a luteránusok 9.946	> > 36.9
egyéb hitűek 4.008	> > 65.4

Már most ehhez a felekezeti statisztikához vegyük hozzá a templomok statisztikáját. Van Budapesten:

római kath. templom	27
zsidó	7
református	6
luteránus	3
görög-keleti	4
görög-katolikus	1

meghajolnék, sápadtan összerendezve. A gyanus idegen pedig könnyedén halad a császár szobája felé. Az őrtiszt szótlanul tér ki utjából s úgy tetszik, mintha megvaczognának fogai.

A császár, a mint ezt látja, dühre lobban. Ektelen harag vesz rajta erőt s megrántja a csengettyűt; annak hangjára sem mozdul senki. A kopottas, sötét alak pedig erőszakosan, durván lép a császár szobájába, a hatalmas, mindent legyőző császár alázatossá válik s merően, mozdulatlanul, lassan-lassan megüvegesedő szemmel nézi, a mint közeledik, egyre közeledik feléje a — halál.

Hangulatok.

Irtó: Ifj. Markus János.

Mikor a lombhullató nagy hársfa alatt utoljára megcsókolta a Paulika kezét, akkor volt először borongós hangulatban. Aztán végig ment a szép virággyak között, le a nagy díófa sorba s mikor a kis patak bürüjéhez ért megállott. Visszanézett arra a helyre, a hol Paulikát hagyta. Este volt már s a tücsök csipriplolása olyan fájó zene volt ahhoz a mélabus hangulathoz, mely egész valóját hatalmába kerítette. Szívében a dacz küzdött a megbánással s a küzdelem vége az lett, hogy kimondta magára az önbírálat szigorú tapasztalatait:

— Becstelen vagy! Igen, igen becstelen.

Egy kedves idyll volt a szigorú kritika előzménye, mely ott játszódott le a Paulikájék parkjában, illatos rózsák, Cziniák, regényes díófák és folyondárok között. Paulika volt a hőse, meg Szirmay Gyuri. Előbb csak távoli rokonság fűzte össze őket, majd gyöngédebb barátság s az egyre növekvő rokonszenv megermentette a szerelmet.

Álmodtak s míg az álom tartott élvezték a boldogság időszakát. Mert ekkor következik el a boldogság, ekkor lesz a világ színeiben gazdag és hangulatos. Ha nem álmodnának az emberek édes illúziók teljesüléséről, nem hevítnek belsejét a hangulatok által szüggerált érzelmek, olyan végtelenül egyhangú, olyan üres volna ez az egész világ.

Az is bizonyos, hogy minden álom, egyszer csak véget ér. Szétfoszlanak a tarka ködépek, más hangulatok költöznek a szívbe, — jön a kiábrándulás.

Igy történt ez Szirmay Gyurival is. Egy szép napon azt vette észre, hogy a Paulika idealizmusa kezd előtte unalmas lenni. Szerelmükből eltűntek azok a ragyogó zománcok, melyek olyan széppé tették. Az egészet kezdte a maga természetességében látni. Arra a gondolatra jött, hogy mindketten nagyon gyermekesek és végtelenül léhák. És megmondta Paulikának összintén a nagy hársfa alatt, hogy szerelme elrepült . . . éppen úgy, mint már sok-sok hasonló esetben.

Igy lett egy kedves idyll befejezése az a kézsók, mely először ringatta borus hangulatba

Szirmayt a nagy díófa sor végén, a kiaptnak bürüjénél.

* * *

... És vitte szíve a nagy város füsttűgő kéményei közzé. Belevetette magát az élet tengerébe . . . fülébe huzta a cigány, ivot pezsgőt, bort felváltva s olyan szépek, változatosnak találta így az életet. Ma az egyik, holnap a másik lánynak udvarolt, a kis Paulika pedig elrepült emlékéből, még egy gondolatot sem szentelt emlékének.

... Es egyszer ahogy huzta fülébe a cigány az andalító magyar nótákat . . . belenézett a saját szívébe. Egy csinos kaczer teremtésnek, az alispán leányának a képmását fedezte fel benne. Kissé megrettent, majd nagyon is természetesnek találta a dolgot, hiszen az alispán kisasszony egyike volt azoknak a leányoknak, kikkel nemcsak a legszerénytelenebb partí vadász, de a legábrándosabb poéta is megérthette volna. Így történt, hogy a legközelebbi csárdást már együtt táncolták a kaszinó bálon. Egy hosszú csárdás . . . azzal, akit szeretünk így kimondva roppant kicsiség, de míg fiatal az ember szíve, míg ott vibrálnak benne azok az ábrándos, szentimentális érzelmek, a vágyak netovábbja. Nagyon sokszor egy új élet kezdete s talán még többször temételen ábrándnak a vége.

A cigány a Szirmay Gyuri nótáját huzta, azt a nótát, amelyet gyűlölt az alispán kisasszony. Ez csak olyan véletlen volt, amely kor-

unitárius	1
baptista	1
Összesen	50

templom és számos imaterem, ezek között sok zsidó, 1 református, 1 nazarénus, 1 baptista stb.

Istentiszteletet tartanak tizenkét nyelven: magyarul, németül, tótul, héberül, szerbül, görögül, oláhul, horvátul, sokácz nyelven, francziául, angolul és törökül. A legtöbb templom két nyelvű: magyar és német; ilyen van 22 Tisztán magyar az istentisztelet 6 római katolikus, 6 református és 1 unitárius templomban. A római katolikus templomok közül 18 magyar és német nyelvű, a zsidó templomok közül 6-ban csak németül, 1-ben főként magyarul és németül prédikálnak. Mindössze 39 templomban hangzik a magyar szó, 11-ben nem szólal meg; ezek közül 1 tót, luteránus, 2 szerb, 1 görög, 1 oláh és 6 héber-német, vagyis zsidó.

Igy oszlik Budapest polgársága tizenkét felekezetre és tizenkét nyelvre.

Az önkéntes tűzoltóegylet hanyatlása.

A régi Nagyváradi egyesületei között igen előkelő helyet foglalt el az önkéntes tűzoltóegylet. Tagjai a társadalom színe-javából telt ki s büszkékké váltunk ezen egyesületre, a mely vész esetén igazi segítők voltak, ha pedig nagyobb szabású ünnepség fordult elő, díszes kerete volt az önkéntes tűzoltók derék gárdája az ünnepségnek.

Hogy minden intézmény ki van téve a változandóságnak, a visszaesésnek, igazságként állítják; sajnos, hogy ezt az igazságot egy olyan emberbaráti intézménynél kell tapasztalnunk, mint a tűzoltó egyesület.

Az utóbbi években az ország különböző vidékein tartott országos tűzoltó gyűléseken részt vett ugyan a nagyváradi önkéntes tűzoltóegylet, de csak úgy, mint egy elerőtlenedett, végelgyengülésben szenvedő. A versenyektől tisztes távolban tartotta magát, nehogy erőtlenségét elárulja, vagy legyőzze valamelyik délvidéki sváb község tűzoltósága.

mányozza azokat a hangulatokat, melyek befolyást gyakorolnak egész életünkre. Szirmayt, az ábrándok világába ringatta, míg a leány idegeit sértette, végtelenül sértette ez a kiálhatatlan muzsika s mikor lovagja szerelmesen átölve fülébe sugta azt a banális szót, hogy »szerelem«, — elvörösödött a méregtől s az volt rá a válasz:

— Vezessen kérem a helyemre. Nem akarok magával többet beszélni.

Mikor a cigány egy más nótába csapott át; az alispán leány már egy huszár hadnaggyal tánczolt, akit sokkal szebbnek, sokkal udvariasabbnak, szeretetre méltóbbnak talált Szirmaynál. Pedig hát mind olyan egyformák a férfiak, csak a hangulat más . . . a hangulat . . . !!

* * *

A csalódás keserű pillanatai következtek. A bál teremben kezdődött és folytatódott a kávéház unalmas légkörében. Pezsgő . . . cigány . . . minden volt ott, de mégis olyan levertnek olyan végtelen blazirtnak látszott a társaság. Talán minnyájan csalódtak mint Szirmay Gyurka, aki oda-könyökölt a kaszirnő asztalára s nézte azokat az álmos szemeket, a festett arcokat, amelyen mosoly nyillik mindenki számára. Bele akart látni abba a szívbe, amely sivár, ahonnan a világ kitépott minden érzést, minden hangulatot!

Mikor odakönyökölt a kaszirnő elé, azt hitte, hogy gyűlöli a nőt s most vette észre, hogy inkább szánja inkább részvételt van irán-

Ha visszagondolunk, hogy a zászlószenteléskor 1884-ben milyen előkelő helyet foglalt el az országban a nagyváradi tűzoltóegylet, hogy ne kutassuk a rohamos visszaesés, súlyedés okát.

Ma alig nyilvánul meg a tűzoltó egylet élete másban, mint az őrségek tartásában és egy-egy erkölcselen sokadalomban, amelyet másként tűzoltó bálnak gunyolnak. Ilyenkor tudjuk meg aztán azt is, hogy az egyesületnek milyen előkelő tagjai is vannak.

Egyébként, hogy miként állnak az egylet ügyei, mi tagok sem tudjuk. Évek hosszú sora óta közgyűlés nem volt, az elnökség és parancsnokság nem érzi szükségét, hogy tudomást vegyünk az egylet beléletéről, ha ugyan erről egyáltalán lehet beszélni.

Akik az egylet élére vannak állítva, azt gondolják, hogy ők örök időkre vannak választva s elfoglalt tisztségük még örökléssel is jár; mert ha nem így gondolkoznának, időről-időre megkérdéznék az egylet tagjait, hogy meg van-e irányukban a régi bizalom. Ez egy kissé ildomoság is volna.

Éppen így nem vagyunk tájékozva az egyesület anyagi helyzetéről. Mikor láttunk egy számadást, vagy kimutatást? Évek óta nem.

És ezt minden mellékgondolat nélkül csak azért említjük fel, mert ha látjuk és tudjuk az egylet vagyoni helyzetét, inkább tudunk kombinálni, hogy miként lehetne az egyletet felrészni tespedéséből. — Itt van a már régebben hangoztatott mentő egyesület kérdése, ezt is a tűzoltó egyletnek kellene szervezni, ha van reá pénze.

Mindezeknél azonban sürgősebb az, hogy a vezetőség közgyűlést hívjon össze, ahol legalább tájékozódást nyerünk arról, hogy miként is állanak az egylet elárult ügyei.

gy. v.

Önkéntes tűzoltó.

TAJÉKOZTATO.

Április 8. Nagyváradi első ált. munkás betegsegélyző egylet közgyűlése a Zöldfában d. u. 3 órakor.
Április 14. A Szigligeti-Társaság közgyűlése d. e. 11 órakor a városházán.

tok. Aztán odaült a mulató czimborák közzé, kezelni kezdte a poharakat, duhaj nótákat dalolt s a lelke érezte, mert csalódott az ideálokban s mert érezte, hogy az ember csak akkor lehet boldog, ha a szíve őszhangba tudja hozni az eszményt és a valóságot. Egy olyan ember, aki eszményekért rajong s gyűlöli a valóságot melynek légkörében él, — bolond. Az olyan ember pedig ki a valóságot, a keserű, sivár valóságot nem tudja eszményesíteni, az pedig szerencsétlen. A kettőt kell összeegyeztetni tudni, hogy részesei lehessünk a földi boldogságnak . . .

A duhaj nóta elhallgatott. A társaságra valami nyomasztó, álmos hangulat nehezedett, a poharak is nagyon lassan ürültek s a mámor kezdett átalakulni, a keserű lehangozottsággá. Vonóját kezébe vette ismét a cigány s lassan belekezdett egy mélabus nótába. Ugy hangozott, mint egy temetés dal s Szirmay Gyurival elkezdett forogni a világ. Ráismert a Paulika nótájára, mely mellett úgy elábrándoztak, virágfakadása idején, csöndes, paetikus estéken s mint-ha a kávéház füstös levegőjébe belevegyült volna a jázmin és orgonabokor kábító illata. . . a szíve télt és hangulattal s ajkai az ő nevét kezdték susogni:

— Paulika jó . . . Paulika édes . . .

* * *

Másnap reggel becsomagolta bőröndjét, kihajtatott a vasúthoz s jegyet váltott a legelső vonathoz, mely Paulikáék birtoka felé indult.

Feltámadási körmenetek.

Nagy ünnepségnek volt tanuja tegnap városunk.

A város különböző pontjain levő 8 templomból jött ki ünnepélyes körmenet, mindannyia a selyem baldachint vette körül, amely alatt a templom könyéke lekipasztora az oltári szentséget vitte és mutatta fel az áhitatos hívők százainak, ezreinek. A különböző helyeken tartott körmenetek a következő sorrendben folytak le.

Legelsőnek a *prémontreiek* templomában délután 4 órakor ünnepelték az Üdvözítő feltámadását. Itt szokás szerint csak a templomban vitte körül az oltári szentséget az igazgató, *Kolunovics* Sándor. A templomot zsufolásig megtöltötték a hívők.

Az *irgalmass-rendüeknél* délután 5 órakor volt a feltámadási körmenet, a mely körmenet a rendház udvarára ment s onnan visszatért a templomba: itt is nagyon sokan voltak.

A *kapuczinusoknál* s szintúgy *Várad-Velenczén* is esti 6 órakor történt meg az ünnepélyes körmenet, nagyszámu hívők jelenlétében.

Mindannyinál impozánsabb és fényesebb volt azonban a székesegyházban tartott feltámadási körmenet.

A körmenetet ünnepélyes istentisztelet előzte meg, melyet dr. *Belopotóczy* Kálmán tábori püspök pontifikált teljes segédlettel. Gyönyörű képet nyújtott a hatalmas székesegyház ragyogóan kivilágított fő- és mellék-hajója.

A székeskáptalan tagjai cappamaiorban (fehér hermelin köpeny.) A templom zsufolásig megtelt, de az óriási templomtér is, ahol ember ember hátán szorongott.

S míg a templomban az összes egyházi és világi méltóságok és notabilitások emelték a népes gyülekezet fényét, addig kint, az udvaron a katonaság félnégyszögben felállítva, impozáns képet nyújtott. Az összes törzs- és főtiszteket ott láttuk, *Aulich* ezredessel élőkön. A diszszázalaj sorfűzetek adott le.

Valamivel 6 óra után feltűnt az első zászló a templom kapujában, csakhamar követte ezt a többi. S lassan-lassan kibontakozott a hatalmas menet s annak legvégén a selyem baldachin, amely körül 8—8 szuronyos katona lépkedett.

Az ünnepélyes menet körülment a tágas udvaron és a katonák az egész menet alatt »Imához« állásban állottak. A baldachin előtt és után egy-egy század lépkedett.

Az Orsolya-zárdában 5 órakor volt az ünnepélyes istentisztelet.

Nagyon szép volt a Szent László-templomban és templom körül tartott feltámadási körmenet, a mely körmenet esti 7 órakor történt. A szorongásig megtelt templomban dr. *Vucskics* Gyula plebános czelebrálta az istentiszteletet szintén teljes segédlettel. Azután körülvitte ünnepélyes körmenetben, száz és száz hívő kíséretében az Oltáriszentséget a templom körül, az igaz, hogy itt sem diszszázad, sem diszszakasz nem emelte a külső fényt, de annál szebb, bensőbb és megindítóbb volt a maga egyszerűségében az Ujváros hívei által áhitatosan megünnepelt feltámadási emlékünnap.

Sorrendben a legutolsó, de szépségében tán legelső volt a Várad-olaszi plebánia templomból esti fél 8 órakor kiindult feltámadási körmenet.

A Fő-utcán, a Széchenyi-tér környékén minden ablak ki volt világítva, de ki volt vi-

lágítva a kir. ügyészség hatalmas épülete is és alig van annál megindítóbb valami, mint mikor a zsolozsmákat éneklő impozáns menet az ügyészségi épület hatalmas kapuja elé ér, mely mögött annyi bottolt és megtévedt ember sanyli a földi igazságszolgáltatás szűk kezét. És a kaput kitarják; a kapu alatt fegyverben álló 44 börtönőr térdre ereszkedik s az olaszai katolikus hívek lelkipásztora felemelve a kezében tartott Oltáriszentséget, megáldja a társadalomból kizsájtott szerencsétleneket, a szürke darócba bujtatott, szomorú rabokat.

Aztán a körmenet ismét megindul és ünnepléses lassu menetben tova halad, folytonos harangzugás, folytonos zsolozsma éneklés és fényesen kivilágított ablakok alatt, vissza az Isten házába.

UJDONSAGOK.

Vigyázz a halottra!

— Saját tudósítónktól. —

Herkules-fürdőről jelentik nekünk ezt a regénybe illő történetet:

Herkules-fürdő és Karánsebes közt van a moskovitzi vasuti és postaállomás. A minap este, mikor a vasuti tiszt már le akart feküdni, két paraszt ember állott meg az állomáson egy kocsi-val és egy koporsót emeltek le.

— Adjon Isten! — köszöntek. Egy üres koporsót adnánk fel.

A tiszt annak rendje-módja szerint fölvette a koporsót, a parasztok eltávoztak.

Kilencz óra után a tisztviselő aludni akart menni, mikor a távirógép kopogni kezd.

— Mi az ördög lehet? — gondolja magában s megnézi a mozgó szalagot. Egyszerre elhalványodik. A távirószalagon ezt a figyelmeztetést olvasta:

— Vigyázz a halottra!

Egy pillanat alatt átvillant az agyán, hogy a koporsóban egy halottat akartak átcsémpészni.

Ejjel egyedül lenni egy halottal, — próbára teszi még a legbátrabb ember lelkierejét is. Hát még ilyen misztikus körülmények közt, mint a mostani.

A gép egyre kopogott, kopogott és mindég ezeket a borzalmas szavakat:

— Vigyázz a halottra!

A tisztviselőt a hideg kezdte kivereni. E pillanatban a szomszéd szobában, ahol a koporsó volt, gyanus neszt hallott. Elállt a szíverése, sápadtan rohant az ajtóhoz, bezárta, eltorlaszolta és remegve ült vissza a géphez, mely szüntelenül, szakadatlanul kopogott, berregett:

— Vigyázz a halottra!

Hajnalgig így tartott ez. Akkor megállt a gép, s az első napsugár ott találta a tisztviselőt meredt szemekkel, ijedt arczczal, félig megőrülve.

Megjött az állomási szolga is és azonnal behatoltak a szomszéd szobába. A koporsó föl volt nyitva és üres volt, de üres volt a szobában levő Wertheim-kassza is, melyből 300 forint eltűnt. A tolvaj kétségkívül a viszonyokkal ismerős ember volt, aki a táviratozást értette s a koporsóból kilépe, a szomszéd szobából kopogtatta azokat a rémes szavakat:

— Vigyázz a halottra!

Azt hiszik, hogy a tolvaj nem más, mint a hivatalos szolga, ki így akarta magáról elhárítani a gyanút. A csendőrség erélyes vizsgálatot indított.

Feltámadunk!

— Karczolatok a hétről. —

(Husvét.)

Ha Krisztus urunk nem avatta volna a husvétot ünneppé az ő feltámadásával, ki kellett volna találni a feltámadás napját, hogy legyen egy nap az esztendőben, a mely mint központ közé csoportosuljon egész évi tevékenységünk.

Mert mit ér minden alkotásunk, ha a porral és hamuval mindennek vége?

Minek czipelni az élet keresztjét, ha a vége csak az, hogy a kereszt alatt összeroskadunk?

A kereszt nem teher most már, hanem a diadal jelvénye. Nem a halálnak, hanem a feltámadásnak, az örök életnek képe.

A keresztre tekintve, mondjuk ma erős hittel:

Hiszem a testnek feltámadását!

(Bessenyei.)

Mindennek daczára vannak halottak, a kik nem támadnak föl: a szellemi halottak.

Ezekre derülhet akárhány husvét: Őket mindezt érintetlenül hagyja. Jöhetnek sirjaikhoz az írástudók és farizeusok, próbálhatják feltámadásukat elősegíteni azzal is, hogy a nehéz követ ők maguk hengerítik le róluk: hisz azok halottak maradnak, szegények.

Van egy halottunk, a kit igazán nagyon sajnálunk. A Borsszem Jankónak volt igen használható munkatársa, különben mellékesen honatya. A mily fölösleges volt honatyai czime, oly hasznos volt élezcslapírói foglalkozása. Kellő szemlélődés után ő maga is így állította fel működése mérlegét:

Képviselőség egyenértéke — 0

Vicczyártás — valami.

Ezért próbált élceleni a képviselőségben is. Ott is akart lenni valami. S ime kiderült róla, hogy az élcz nagyon rossz volt s a kísérletezés eredménye, hogy a képviselő urnak élcelző képessége is erősen kétségbe vonatik.

Egyszer meghalni is szomorú dolog! Hát még ha valakit kétszeresen temetnek; mint jó élcelőt és mint jó honatyát!

Legérdekesebb pedig a dologban az, hogy a jó honatya meghalt, mielőtt megszületett volna.

(Hegedüs.)

Ezzel a jó élcelő képviselővel együtt tegyük örök nyugalomra azoknak lapoknak legkisebb jóhiszeműségét is, melyek ebből folyólag Rakovszkyt megtámadták. Öszszeférnek.

Végül pedig koronának megkapják Hegedüs minisztert, a ki maga sem hitte volna, hogy sok utazása közben éppen a képviselőházban fogja őt érní vasuti katasztrófa, melynek neve felsülés, eredménye bukás.

(Nagy Ferencz.)

Egy csendben történt dologról kell megemlékeznünk.

Nagy Ferencz a kir. törvényszék elnöke rendeletet bocsátott ki, hogy nagypénteken és a két husvétii napon a törvényszéken a munka szünetelni fog egész nap, hadd mehessen ki-ki templomába.

Eleinte olyan hihetetlenül hangzott előttünk ez a hír, hogy meg sem mertük írni, míg nagypénteken személyesen meg

nem győződünk róla. Csendes volt a törvényszéki palota, mint egy templom.

Nagy Ferencz ur előtt tisztelettel és elismeréssel hajolunk meg.

Ha az igazság palotája kezdi az igazság Vértanuját megünnepelni, a keresztény ünnepeket keresztény módon megünnepelni, akkor közel van a keresztény szellem ébredése, feltámadása!

(25 voks.)

Nézzünk most kissé közelebb.

Itt van a mi iparkamaránk, a hol erőszakkal csinált hangulat árán sikerült nagy temetkezést csinálni. S mikor odaültetnék a sirra a fejfát: a szavazócédulákat, akkor látják, hogy a fejfából hiányzik egy kis darab.

Huszonöt szavazat eloszlott, mint a buborék s a 25 szavazat helyén támadt részen át a sirások fenyegetve látják már visszatérni az eltemetett régi erát.

Ne tessék félni! Nem az a legnagyobb baj. Hanem az, hogy ha meg nem kerül a 25 elveszett voks, megint feltámad az egy hónap előtti czivakodás, egymás lebecsülése.

Erre a feltámadásra pedig abszoluto semmi szükség sincs.

(Credo!)

Csak a tiszta, a nemes feltámadásnak ünnepe husvét. Ebben hiszek, ebben hiszünk mindnyájan.

Történet is van róla.

Találkoztak ketten. Férfi volt az egyik, hajadon a másik. Megismerték, megszerették egymást. S mikor válni kellett, az volt a válaszuk:

— Hiszed-e, hogy újra találkozunk?

— Hiszem!

S mikor találkoztak, beteg volt az egyik, súlyos, nehéz beteg. Lázban égő ajkkal, csillogó szemekkel azt kérdezte a másiktól:

— Hiszed-e, hogy meggyógyulok?

S a másik felelte, de már ingadozva:

— Hiszem... hiszem...

Harmadik találkozásukkor egyik sem tudott szólni. Az egyik, mert ravatalon feküdt, a másik a csapás súlya alatt. S ekkor fülébe sugták az elhunytak utolsó üzenetét.

— Csak azt mondta, emlékezzék vissza az első búcsuzásra: Hiszem, hogy találkozunk! A felgyógyulásban, mindenben lehet kételkedni, de abban nem, hogy találkozunk! Utolsó szava is az volt: Hiszem... hiszem...

S a másik végignézett a lombtalan fákon, melyek újra kihajtanak, az üres fészken, mely újra lakót kap, aztán a koporsón, melybe előbb hitét, reményét akarta temetni s fojtott hangon, de szilárdul mondotta:

— Hiszem!...

Hisz az életet csak egy teszi emberi léletté: a feltámadás!

Aliquis.

Az a bizonyos távirat vagy Rakovszky István üdvözlése.

Az a lovagias és uri eljárás, mely Rakovszky István képviselőt minden cselekedetében, de különösen a mostani »banda« összeküvésben annyira jellemzi, arra bírta a nagyváradi fiatalság egy részét, hogy *lőbbek nevében* táviratilag üdvözölje.

Ez a sürgöny bizonyos körökben iszonyu prüszkölést idézett elő. Oly hihetetlen valami nek tűnt ez fel, hogy egy ilyen cselekedet éppen Tisza Kálmán kerületéből indult ki. Kezdték is rögtön liberális módon gyöngíteni a tényt. Így: kétségbe vonták, hogy ez megtörtént volna, hogy abban joghallgatók lennének, hogy jóízűség van bennük nevük elhallgatása miatt, sőt az egyik még azt is elárulja, hogy a sürgönyt elfelejtették feladni.

Fogadják el tehát kedves Tamások piros tojás gyanánt következő kijelentéseimet:

A sürgöny visszavonhatatlanul elment.

Az aláírók közt volt joghallgató is: Hantke Emil. Igaz, hogy egyedül, de képes lenne azért most is, a »Szabadságot« megrémítő számú aláírókat összeszedni. Ha már elárulta magát és vét ama bizonyos jóízűség ellen, megvan benne mégis az a nézet, hogy aláírása és nevének publikálása nem utközik a jóízűségbe. Döntse el a közönség, kinek van igaza. A többi aláíró sem volt aféle »banda«, hanem mondhatni, hogy társadalmunk közkedvelt szereplői. Olyan emberek, kik a Szabadság nélkül is megtudják ítélni, mi a jóízűség. Nevük közlésére nem vagyok felhatalmazva.

Ma meg avval lepi meg egyik jókedvű szabadelvű a világot, hogy az a sürgöny el se ment, elfelejtették feladni.

En sokkal közlékenyebb vagyok és elárlom, hogy ezt a hirt én magam mondtam meg az illetőnek és hogy a körülményekhez képest fejezzem ki magam, bessenyeyferenczkedtem. És most bevallva ezt, ünnepélyesen bocsánatot kérek a t. szabadelvű párttól, áprilisi viczcsemért.

Mondják még többet? Ugy-e nem! Hisz csak valljuk be, hogy azokat a glossákat, a miket ehhez a sürgönyhöz egész héten át fűztek, nem igen hiszik el másutt, mint a kopacseli község házában. Ott is azért, mert nyomtatva van! Arról meg ott sem tehetnek, ha néha annyira meg van valamelyik lap szorulva, hogy ilyen kommentárokkal kell kitölteni.

De meg nemcsak Rakovszkynak, hanem nekem is annyi bajom legyen mindig, a milyent ezek a közlemények okoztak. (He)

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Lapunk előfizetőinek és munkatársainak boldog ünnepeket kíván a szerkesztőség.

Lapunk legközelebbi száma, a kettős ünnep miatt, szerdán reggel fog megjelenni.

* **Resurrexit!** A legsodálatosabb és legfölségesebb misztérium emlékünnepe a keresztény katolikus világ. A megfeszített Istenember, a keresztfán kinhalált halt Üdvözítő dicsőséges feltámadását ünnepli az egyház. Nincs szebb, nincs magasztosabb, nincs örvendetesebb ünnepe ennél semmiféle vallásfeleketnek. Méltán tartjuk és üljük meg ezt a két napot úgy, mint legnagyobb ünnepünket. Mert mikor megkondul minden harang, mikor ünneplőbe öltözött ájtatos hívők töltene meg zsufolásig minden templomot és mikor minden szív örömtől dobban, minden ajak benső imát rebeg, akkor hódol, meghajlik és leborul annyi millió keresztény a minden bűnöst megváltott Jézus Krisztus előtt. Tulszárnyalja a mi gyarló elménket az a fonséges, isteni csoda, amelyet közel kétezer esztendeje látott a szent-

föld; szemünket szinte elvakítja ez a roppant fényesség, a mely a megdicsőült halottaiból föltámadt Megváltót környezi és környezte, de mindannyiunk megjobbítóját, mesterét és meg-nemesítőjét imádjuk benne, boldog hittel, zavartalan benső örömmel. A megváltás dicső művét befejező ezen fényes momentum boldog emlékére gyuljon sziveinkben hála, imádat és nagy, nagy öröm. Ember volt mert meghalt; Isten volt, mert föltámadt, istenember volt, mert minket, gyarló bűnösöket váltott meg az örök életnek, a menyországnak — Resurrexit!

Ma, husvét vasárnapján délelőtt 9 órakor a székesegyházban dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök ünnepélyes szent misét celebrál s az Evangéliumkor Palotay László kanonok szent beszédet tart. A mise alatt az ének- és zenekar a következő zeneműveket adja elő:

Kersch: Ecce sacerdos . . .
Zeller: Misa solemnis.
Zangl: Haec dies.
Pihert: Regina coeli.

Az olaszii plebánia templomban husvét vasárnapján nem lesz szent beszéd, hanem reggel 7 órakor, 9 órakor és fél 12 órakor szent misék tartanak. Ünnepe másodnapján 9 órakor Kovács József segéd lelkész predikál. — A Szent László-templomban ünnep első napján, a 9 órai szent mise előtt dr. Vucskics Gyula plebános szent beszédet mond. Ünnepe másodnapján Kriszlik János káplán mond szent beszédet. — A váradi-velencei plebánia templomban ünnep első napján Gábrily Lajos plebános tart ünnepi hitszónoklatot.

* **A király Budapesten.** Félhivatalosan jelentik, hogy a királynak Budapestre érkezését e hónap 20-22-ike között várják. Ő Felsége előreláthatólag több héten át Budapesten marad. Az udvar budapesti tartózkodása alatt a szent koronát és a többi koronázási jelvényeket, melyek most a királyi várak káplánja felett vannak elhelyezve, megfelelő ünnepiességgel átszállítják az új traktus krisztinavárosi szárnyépületébe. A koronát és a koronázási jelvényeket egy pánczélszobában helyezik el; ugyanebben az épületrészben kap a koronaórság is helyet. Ez ünnepség kapcsán megtörténik gróf Széchenyi Béla, az új koronaórsó beiktatása is. — Az udvar elutazása után a Stöckel-épületet lebontják és helyén építik fel a várórság pavillonját. A pavillon, mely az új építkező-vonalba fog esni, még az idén fedél alá kerül. A főudvarmesteri hivatal és a magyarországi udvarnagyi irodahelyiségei, valamint a várkapitány, a várplebános és a várkáplán lakásai, amelyek most a Stöckel-épületben vannak, a várak északi traktusába kerülnek, melynek homlokzata a Szent György-térre néz. Az átköltözés még június előtt megtörténik. — Amint most már végleg meg van állapítva, a bál az udvarnál április 30-án lesz. Eddigélő Mária Jozefa főhercegnő ideérkezte van biztos kilátásba véve. — E hónap 15-én teszi fel ő Felsége az új bibornokoknak, a prágai hercegeknek és a krakói herceg-püspöknek a szokásos ünnepi szertartással a bíretumot.

* **Veszélyes barátság.** Toncz Mária mosónő feljelentést tett a rendőrségnél, hogy Popicska András napszámos, kivel együtt élt egy darabig, de aztán később elkergette magától, tegnap ismét felkereste és egy bottal megverte s talán agyon is ütötte volna, ha kiáltására a közeli szomszédok elő nem siatnak. Toncz Mária elárulta, hogy már több ízben felkereste részegen Popicska és mindannyiszor fenyegette, hogy megöli. Egy ízben már tavaly konyhakéssel a karját sulyosan meg is szurta. Az illető csavargót a feljelentés alapján a rendőrség elfogta s holnap tolonczolják el illetőségi helyére, Margittára, hol bizonyára nagyon meg fognak örülni városuk jeles férfának.

* **A bibornok üdvözlése.** Megható módon nyilatkozott meg a r. kath. káptalan és alsóbb papság hódoló szeretete és fiúi ragaszkodása nagy nevű egyházfejedelmünk, dr. Schlauch Lőrincz bibornok, püspök ur magas személye iránt. A husvét szent ünnepek alkalmából tegnap délben tisztelegtek a káptalan tagjai és a kebelbeli papság a bibornoknál. Zajnay János kanonok üdvözölte a bibornokot, s kifejezte a papság jókívánatait. Ő Eminenciája kegyesen fogadta a tisztelegőket. Válaszában kiemelte a mostani időszak: a nagyhét magasztos titkait, különösen a Nagycsütörtök, Nagypéntek és Husvét eszméjét fejtegette. A tisztelegés után szívélyes búcsút vett a bibornok a káptalan tagjai és az alsóbb papságtól.

* **Husvét mellékletünk.** Munkatársaink ismét egy-egy java dolgozatukkal szerepelnek husvét mellékletünkön. A nyolcz oldalra terjedő nagy melléklet gondos összeválogatás után került sajtó alá s mindenképp hivatva lesz arra, hogy olvasóink tetszését megnyerje, hogy szépirodalmi részében irodalmi élvezetükre tudományos és komolyabb cikkeiben okulásukra szolgáljon.

Kiváló érdekessége a mellékletnek Fraknoi Vilmos püspök cikke Possevino nagyváradi látogatásáról 1583-ban. A kiváló történettudós-nak e cikke legújabb kutatásainak eredményét tartalmazza s az ellenreformáció megindulásának korára vet érdekes világot. A mellékleten szerepel városunk egyik kitűnősége, dr. Imrik Péter táblabíró is az Igazságról irt szép költeményével. Husvét mellékletünk tartalma különben a következő:

Az Igazság, költemény dr. Imrik Pétertől. Possevino nagyváradi látogatása 1583-ban, Fraknoi Vilmostól.

A próféta gyásza, költemény Almansortól. Gazdatiszt koromból, elbeszélés Kincs Istvántól.

A hóvirág, költemény Gárdonyi Gézától. Ünnepi vidámság, özv. dr. Személy Kálmánától.

Sir a malom, költemény Krüger Aladártól.* János megjárta magát, elbeszélés Tömörkény Istvántól.

Feltámadás! elbeszélés Szabó Honától. Préselt virágok, Hanike Emiltől. Idehaza, költemény Szabolcska Mihálytól. Alakok az utcáról, Deértől.

Ezenkívül főlapunk hasábjain szerepelnek ifj. Márkus János, Murai Károly.

* A 8. versszak 6. sorában értelemzavaró sajtóhiba: csolnakozni helyett olv. csolnakon.

* **A pápa 25 éves jubileuma.** Ha Isten kedvez a szentatya, a 91 éves XIII. Leo pápa életének, 1903-ban, tehát két év múlva teli meg pápává történt választásának 25-ik évfordulóját, melyet az egész katolikus világ meg fog ünnepelni. Megalakult már a bizottság is, mely előre azt a felhívást teszi közzé, hogy a katolikus körök mindenfelé buzdítsák híveiket a pápáért való imára. A jubileumra vonatkozó intézkedésekről a bizottság később fog tanácskozni.

* **A kik Papp Bélásdit játszanak.** Szatmármegye Gencs községében történt egy szomorú eset, a melynek két kis gyermek esett áldozatul. A bitófán meghalt Papp Béla esete nemcsak a felnőtteket foglalkoztatta, hanem megmaradt némely gyermek emlékezetében is, a mint az alábbi eset igazolja. Kínál Máté gencsi lakos, a mint szerdán feleségével bement Nagy-Károlyba, két kis gyermeküket, az öt éves Pistát és 7 éves Andrist egyedül hagyta a háznál. A nagyobbik fiu az utcáról behívta a szomszéd gyermekeket is játszani, a kik, hogy szabadon érezték magukat, többféle játékba kezdtek. Egyszer az egyik szomszéd gyermek: Szabó Imre kitalálta, hogy játszanak Papp Bélát. A többi gyermek örömmel fogadta

az indítványt és Kinálék kamrájából csakhamar előkerítették a köteleket és az istállót szemelték ki vesztőhelyül. A nagyobbik gyermek ugyanis hurkot kötött két kötéltre s azután székre állva megerősítette az istálló gerendájában. Mikor ezekkel elkészültek, megtartották a törvényszéki tárgyalást, melyen a kis Kinál Pista személyesítette Papp Bélát, Varga Lajos 7 éves fia pedig volt a Zsoldics Mihály. A törvényszék mind a kettőt halálra ítélte s annak rendje és módja szerint a két elíteltet kivették az istállóba, ott mind a kettőt székre állítva a nyakukba akasztották a kötélszékkel és a székeket kivették a lábuk alól. A két felakasztott fiú, a mint a hurkok összeszorultak, elkezdtek rugdalózni, mire a többiek szétfutottak. A kis Szabó Lajos, kinok a szülei a szomszédban laktak, elmondta az esetet az anyjának, a ki rögtön átfutott Kinálékhoz és elvágta a köteleket, de már akkor a két kis gyermek megfult. Az összefutott szomszédok megkísérelték az élesztgetést, de hiába volt minden kísérlet, a két gyermek nem tért többé magához. A csendőrség följelentette az esetet a törvényszéknek.

* **A Szigligeti-társaság közgyűlése.** A Szigligeti-Társaság folyó évi április hó 14-én d. e. 11 órakor a városháza gyűléstermében tartja *rendes évi közgyűlést*. A közgyűlés tárgyai: 1. Évi jelentés az 1900-ik évről. 2. Számvizsgáló bizottság jelentése. 3. 1901. évi költségelirányzat megállapítása. 4. A megüresedett választmányi tagsági helyek betöltése. 5. Esetleges indítványok. Nagyvárád, 1901. márczius 31-én. *Rádl Ödön*, elnök. Dr. *Bodor Károly*, főtítkár.

* **Őrült a rendőrségnél.** Egy szerencsétlen harmincz év körüli fiatal g. katolikus napszámot kísérték be tegnap a rendőrséghez. Olyan dolgokat vitt véghez az utcán, melyből megállapítható, hogy elmebeteg. Családja azért is hozta be Váradra, hogy a kórházba felvettesse, onnét azonban elutasították. Így került az őrült fiatal ember további intézkedésig a rendőrséghez; hol aztán körül állták s úgy nézték a szerencsétlen iszonyu kinjait.

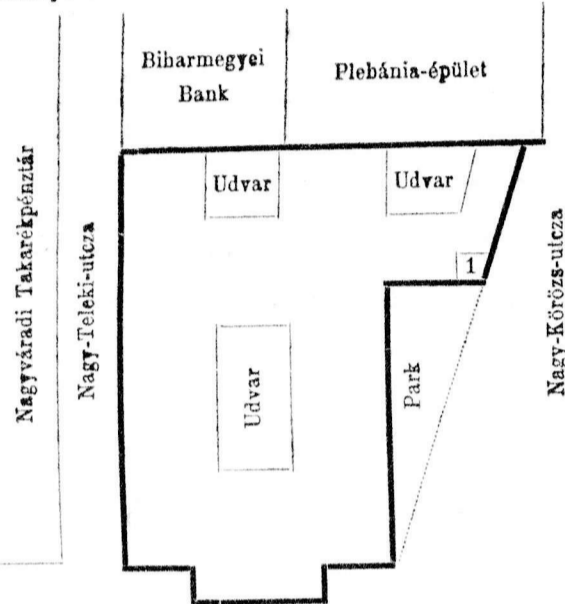
* **Rendőrségi sajtóiroda.** Gerő Ármin rendőrkapitány, a helybeli sajtó részére sajtóirodát szerzett, mely már kedden megkezdte működését. A sajtóirodát *Mendelényi Béla* hírlapíró, városi tisztviselő fogja vezetni. Ez az ujjítás is olyan, melynek már régen érzi hiányát nemcsak a sajtó, de a nagyvárád-vidéki közönség is.

* **Védhímlő oltások.** Nagyvárád város rendőrkapitányi hivatala részéről közhírré tétetik, hogy a 1887. évi XXII. t.-cz. s ezzel kapcsolatosan a m. kir. belügyminiszter által 1887. évben 40180 sz. a. kiadott körrendelet értelmében a város területén hivatalból eszközözendő védhímlő oltások a városi tisztviselő orvosok közreműködésével folyó évi április hó 21-ik napjától kezdve és folytatólag minden vasárnapon d. e. 9—10 óráig Ujváros, Kert-utca 112. sz. a. a tüzoltó-laktanya nagytermében fognak megtartani. Felhívatik ennélfogva a város közönsége s különösen a szülők, gyámok, kereskedők és iparosok, hogy a még be nem oltott, vagy újra oltásra kötelezett gyermekek, illetve tanczokkal a jelzett helyen és időben megjelenni annál is inkább szigorú köteleességüknek, ismerjék, mert ellenesetben az idézett törvény-cikk 21. §-a alapján 2—50 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fognak büntettetni. Nagyvárád, 1901. évi márczius hó 29-én. *A kapitányi hivatal.*

* **Pályázók a rendőrkapitányi állásra.** A Gerő Ármin főkapitányra történt előléptetése folytán megürült I. osztályú rendőr alkapitányi állásra a meghirdetett pályázat tegnap járt le. A következők adták be dr. *Beöthy László* főispánhoz pályázati kérvényüket: dr. *Tury Kálmán* ügyvédjelölt, *Papoczy Ferencz* II. oszt. alkapitány, *Giraud Árpád* rendőrségi fogalmazó, *Fassie Sándor* th. alkapitány és *Lukács Ödön* aljegyző. — Az állást a legközelebb tartandó városi közgyűlésen fogják betölteni.

* **Gerliczy Félixné betegsége.** Mint örömmel értesülünk, özv. báró Gerliczy Félixné állapotában, a tegnapi nap folyamán némi javulás következett be s egyáltalán az orvosok a betegség lefolyására nézve kedvező tüneteket konstataáltak.

* **Az új városháza tervei.** Az új városháza felépítése előreláthatólag most már nem fog halasztást szenvedni s ha valami nem várt esemény közbe nem jő, a jövő év őszén elfoglalhatja a város az új diszes palotát. A tervet igen zsenálisan készítette el ifj. *Rimanóczy Kálmán* építész s a hivatalok beosztását is igen szerencsés kézzel oldotta meg. Hozzánk már több kérdezősködés érkezett az iránt, hogy különösen a nagy-körözs-utcai ferde vonal miékként lesz keresztül vevve az építésnél, mert a hírlapok közleményeiből nem lehet ezt kivenni. Az érdeklődőkre tekintettel, az új városháza elhelyezésének körvonalait itt mutatjuk be:

A magas torony a Körözs-utca felőli kiszögellésnél 1. számmal ellátott sarok fölött fog emelkedni amelyben a tüzoltó torony-örség talál elhelyezést.

* A hétről.

A hős. A: Mióta vagy te olyan bátor, hogy mindenkit provokálni akarsz?

B: Mióta egy könyvkereskedésben láttam egy művet a *veszélytelen párbajról*.

Falusi zsuron. Gavallér: Kisasszony, ismeri a Dóczy csókját?

Kisasszony (elpirulva): Menjen, maga illetlen.

Ügyvédi praktika. — De ügyvéd ur! Ezért az egyszerű kérdésért csak nem kell 10 forintot fizetnem?

— Persze, hogy nem! A feleletért fizeti.

Alagon. — Melyik lóra tegyek, szomszéd ur?

— Egyikre se: ezek közül a dögök közül egyiket nem tartom képesnek, hogy elsőnek bejőjön.

Ellesett párbeszéd a folyosóról.

Hegedüs: Mond Feri, komolyan mondtad azt Rakovszkynak, vagy tréfából?

Bessenyei: Komolyan mondtam.

Hegedüs: Szerencséd, mert az ilyen tréfákat kikérem magamnak.

(*Kakas Márton.*)

* **A városház-utcai rablógyilkosság.** Nagypénteken kora reggel rémes gyilkosságot követett el a Belváros közepében a Városház-u 12. sz. a. házban levő pálinkamérésben *Kubik József* nevű 19 éves kőműveslegény. Áldozata *Blass Zsigmond* 25 éves pálinka mérő, akit miután kalapács ütésekkel félholtra vert, kirabolt. — A gyilkost csakhamar elfogta a rendőrség. Kihallgatása alkalmával beismerte tetteit. A gyilkost ma délben szállították át a rendőrségtől az ügyészégre fogházba. A gyilkost elsőbbségben *Loeblin* soros vizsgálóbíró hallgatta ki a délután folyamán.

* **Kirándulás Biharfüredre.** Érdekes kirándulást tervez a nagyváradi tornakör, e fiatal törekvő egyesület, ugyanis a nyár folyamán Brátkától a Jád vadregényes völgyén s a gyönyörű fenyveseken keresztül Biharfüredre készül. A tervnek, mely még csak keletkezében van, már is igen szép számú előkelő lelkes támogatója van, mint halljuk, városunk előkelő aranyifjúsága a legnagyobb lelkesedéssel fogadta ezen remek eszmét, melynek egyes részleteit most dolgozza ki *Jelinek Géza*, a kör fáradhatlan titkára, ki is mindent elkövet, hogy a kirándulás pompásan sikerüljön s az abban résztvevők a legkellemebb szórakozásban részesüljenek. Mint említettük az ut, melyen Biharfüredre mennek, egyike Magyarország legszebb részleteinek s nem nagyitunk ha azt mondjuk, hogy valódi Svájcz a Jád kies völgye, melyen az ut halad csak gyalog vagy hegyi lovakon járható, a gyönyörű fenyves, melyet az ut keresztül szel a legpompásabb festői részlete nem csak Biharnak, de Magyarországnak.

A kirándulásban előre jelezhetjük, hogy nemcsak tornaköri tagok, de bárki is részt vehet s a gyöngébb gyaloglók részére hegyi lovak fognak rendelkezésre állani.

A részletes programmon, mint fentebb említettük, *Jelinek Géza*, a tornakör titkára most dolgozik s mikor az egész terv készen lesz, felhívást fog kibocsátani, melyben mindenről bőven fog tájékoztatást nyújtani.

* **Gyászrovat.** Potássy János, az elhunyt főreáliskolai tanár családja a gyászbeszéd alkalmából a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. Potássy Jánosné szül. Nuber Ida mint a megboldogult neje, Potássy János és neje Filczter Teréz mint szülei, özv. Nubert Sándorné szül. Vida Ida mint anyós, Potássy Lajos, Sándor és Gyula mint testvérei, Potássy Lajosné szül. Molnár Anna valamint ezek gyermekei, Potássy Gyulané szül. Dobrik Ilona, Vida Aladár és neje szül. Dessewffy Anna, Párkányi Gyula és neje szül. Nuber Aranka, Nuber Ilonka és Nuber Sándor mint ségorok illetőleg sógorok, Párkányi Sándor mint unokaöccse egy a maguk, valamint számos rokonok nevében is, szomorodott szívvel jelentik, hogy forrón szeretett és fejthetetlen jó férje, illetőleg fia, vő, testvérük, sógoruk és rokonuk, *Potássy János* ur, a nagyváradi főreáliskola tanára folyó évi április hó 4-én esteli 1/27 órakor életének 50-ik és legboldogabb házasságának 14-ik évében, hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után az Úrban csendesen elhunyt. A megboldogult földi maradványai folyó évi április hó 5-én, szombaton délelőtt 11 órakor fognak Budapesten, VIII. ker. Mária-utcai klinika halottasházában, a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és onnét Eperjesre szállítva, április hó 8-án délután 3 órakor ujjolagos beszentelés után a Kálvária-temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent miseáldozat pedig folyó évi április hó 9-én délelőtt 9 órakor fog az eperjesi szent ferenczrendi templomban az egek Úrának bemutatattani. Budapest, 1901. április hó 5-én. Áldás és béke lengjen a drága halott porai felett!

* **A hadapród iskola lovas tanfolyama.** A nagyváradi honvéd hadapród iskola akként van szervezve és építve, hogy a 400 hadapródon kívül lovas tanfolyam is lesz az intézet kebelében. A következő tanévben már a negyedik száz növendék vonul be a hadapród iskolába s ezzel egyben a lovas tanfolyamot is felállítják. A tanfolyamra már eddig 35 résztvevő jelentkezett.

* **A tetszhalott.** *Tomes László* napszámos nagytemető-utcai lakos, betérforgatt holt részegen a Berger-féle bémertéri pálinka mérsébe. Itt aztán még felhajtott néhány pohárkával, mitől aztán hangulatot kapott s oly dolgokat követett el, hogy a tulajdonos jónak látta magas vendégét kidobni a kövezetre. *Tomes*

összeesett a kövezeten. Hozzá siettek, de nem mozdult a szerencsétlen. Rögtön betelefonoztak a rendőrséghez s hordágyon bevitték az illetőt. *Berkovits* doktor vizsgálta meg s konstata, hogy az összetört arcu atyafi nem halt meg, csak alszik. Ez ideig még nem tért magához.

* **Ruhakiosztás.** Tegnap reggel 7 órától déli egy óráig tartott a Fehér kereszt-egyletben a ruhakiosztás a következő hölgyek jelenlétében: özv. Des *Echerolles* Kruspér Sándorné, *Diósi* Józsefné, *Mezey* Vilma, *Wechsler* Adolfné. A nemes emberbaráti ténykedés eredménye sok hálás könny — és talán nem kevesebb, a jótékonykodás boldog érzetéből fakadt megelégedés.

* **A pályatöveztett Pálya.** Pálya Ferencz fertőszentmiklósi születésű huszonöt éves embernek nem kevesebb mint négy foglalkozása van. A mészáros, hentes, csapos és pinczéri mesterségekhez egyaránt értett, de egyik sem volt inyére. A négy pályát elhagyta és fölcsapott tolvajnak. Örömvölgy-utca 20. szám alatti lakásán kezdte meg új hivatását. Meglopta a szeretőjét Bauer Józsefnét, kifosztotta a háziasszonyát Szép Móraét, elvitte a szomszéd lakónak *Weinpoller* Irénnek fehérneműit és végül lakótársának, Weingarten Lipót kocsiának a munkakönyvét magához véve — keréket oldott. A rendőrség keresi.

* **Ünnep a piczulás bankban.** Az újvárosi régi piczulásbankban a husvét ünnepe miatt nem lesz befizetés. Az igazgatóság.

* **Az osztályorsójáték mai húzásán a következő számokat sorsolták ki:**

5000 koronát nyertek: 2597 78816.

2000 koronát nyertek: 33788 31705 51384
61434 94250 93596 15149 67555 1333 3736
52645 76819 41501 83709 9496 60708 75828
43075 34961 82420 16731 20502 49317 74064
33148 82584 43496 51951.

1000 koronát nyertek: 2347 36247 76652
78680 90253 45926 18322 60152 83248 23278
8018 56440 99541 54360 13526 42210 22726
1787 47749 19514 25957 64996 91370 86584
16926 5630 22025 51908 82965 76835 27168
99621 83835 63898 33623 64886 57233 83116
79518 10871.

500 koronát nyertek: 51968 32285 42745
72561 34392 72811 97514 87074 7947 77193
39146 19020 55065 23435 12338 21573 80191
76736 72368 20166 21477 169 8601 77949
32873 4037 65334 52325 60727 75125 50543
52804 53101 31633 88263 3024 28809 79769
55644 3034 35779 2563 10985 75 56 76074
89125 38359 98715 71790 37814 10973 93296
75155 34634 23617 93148.

* **Elfogott tolvaj.** Held Kálmán kert-utcai vendéglős a múlt napokban elküldte hetesét, Szilágyi Ferenczet a pénzügyigazgatósághoz, trafik árukat és 35 frt 28 krt adott át neki. *Szilágyi* Ferencz azonban megugrott az összeggel s azóta nem is látták. Tegnap értesítette a csendőrség a nagyváradai rendőrséget, hogy a tolvajt Kis-Jenőben elfogták. Ott mulatott egy korcsmában, de az elvitt pénzből már csak *tizenhat* koronát találtak meg.

A Kakas meg a Fecske.

Ma, a midőn az élelmesség minden fortélyt, utat-módot megragad arra nézve, hogy az emberek kedvteléseit jövedelmethozólag a maga részére hódíthatja és lehetőleg kiaknázhassa, — fészereplők a speciális állatbarátok. Ezek a legnagyobb szenvedélyvel hajtják útjuk a nagy dobot és lármáznak, hogy feltüntethessék, a figyelmet fölkelthessék saját kedvenc állataik részére melynek ki, dicsért sajátosságait — igen gyakran sikerül kitűnően értékesíteni, a kanári madártól egészen a skót juhász-kutyáig. Hajdan is meg volt az emberekben ez a speciális állat kedvelés — de más alakban nyilvánkozott meg. Az az ember, a ki éles megfigyeléssel felfedezte a birtokában levő állat kitűnő tulajdonságait, boldog önérettel várt az alkalomra, hogy ezt nyilvánosan ismertté tehesse.

Ilyen volt Berki János juhász számadó két szamara is a Kakas meg a Fecske.

Mintegy ötven évvel ezelőtt élt Borsod megyében a Sajó mellett egy P . . . nevű birtokos kiváló juh tenyésztő, a kinek nagy hirben állott merinó vagy mint azon a vidéken nevezték »Selymes birka« tenyésztése volt. Természetesen megfelelő juhász és bojtár személyzettel. Minden nyáj mellett három-négy juhász kutyával a melyek oly kiváló példányok voltak, hogy őseik bizonyára előkelő helyet foglalhattak volna el a sokat emlegetett budai kutyavásáron.

A nevezett birtokos eseléségéhez is jó ur volt — jó fizetést adott alkalmazottjainak — de a pontosság, szorgalom és becsületesség mellett elve volt az éptest-éplélek elmélete — nagy súlyt fektetett arra is, hogy szép szál emberek legyenek. Rátartott emberek is voltak P. eselésjei különösen a juhászai.

Egy ízben P. szétnézve a gazdaságában, meglátja Berki János juhász számadója két szamarát s meg szólítja a számadót.

— Még jó két szamarad van neked te János.

— Hát kérem alásson a Nacscságos uramot kiváló jó keét pára. Az egyiket a Kakast, a feleségem nagy apjától kaptam a mikor a Miska fiam született, a Fecskét pedig a tiszafüredi kereszt komántól vettem hetven ezüst forintokért. El is menek én evvel a keét jószággal a vármegyébe akar melyik ló után ha kocsiba van fogval — de én is szekervel.

— Talán az én négy lovam után is, te János.

— Tán meég azok után is — megkövetöm alásson.

— No hát holnap megyek Nyékre, ha a kocsim után eljősz — adok egy borjas tehenet.

— Megköszönöm alásson a Nacscságos uramnak mettróbalokozok.

Nyékek pedig a gazdasághoz éppen negyvenhat kilométer. A ki ismeri a borsodmegyei kitűnő utakat, — elgondolhatja, hogy ilyen távolságra Berki János uramnak volt mit noszogatni a Kakast meg a Fecskét a tüzes verű négy csikó után. De becsülettel megfelelt. Meg is kapta a borjastehenet, mert a Kakas meg a Fecske hűségesen kitarított, egész Nyékig.

El lehet képzelni, — hogy ez eset után Berki János számadóval még lóhátról se lehetett beszélni, különösen mikor alacsony szekereivel magasan tartott fővel állott meg a sajó-sztpéteri heti vásáron, makra pipájából bődor füstököt eregetve, a kalap alól félszemmel méregette a hirre vergődöt szamarakat körül álló ismerőseit, oda-oda bökte nekik:

— Tudjátok is tik mi a jószág! a Kakas az ősi vagyon, de a Fecskének hetven ezüst forint van a farka alatt! . . .

Kaczvinszky Andor.

IRODALOM.

* **Iparosok Lapja.** Egy új szaklap indult meg Veszprémben az iparosok érdeke védelmére, »Iparosok Lapja« címmel. Azonkívül a magyarosítás érdekeit is szolgálja kívánja az új szaklap. Felelős szerkesztője dr. *Malkovich* Tivadar, szerkesztője kápolnai *Paur* Odön. A mutatóvány elég érdekes közleményeket hoz. A lap élénkifejti a lap követendő irányát, majd önálló cikkekben foglalkozik az iparosok állapotával a politikában és a társadalomban. Szakcikk van a fegyver-iparról, a mely után a különböző rovatok következnek élénk változatosságban. A lap ára egy évre 4 korona. Előfizetések Veszprémben küldendők.

TANUGY.

A polgári leányiskola ünnepélye.

A nagyváradai községi polgári leányiskola f. évi április hó 11-én délután 4 órakor a Kereskedelmi Csarnok dísztermében a milleniumi alapjára jótékonycélú hazafias ünnepséget rendez, melyre a mélyen tisztelt közönséget meghívja az igazgatóság. Belépti díj 1 korona.

Műsor:

1. »Hymnusz« éneklé az iskolai dalkör.
2. »Alkalmi megnyitó beszéd« előadja *Hege-düs* Erzsike IV. o. t.
3. »Király Hymnusz« Beleznay Antaltól, éneklé a *dalkör*. Közben »Hódolat a Királynak« élőkép.

4. »Magyarország 1848-ban« Irtá: G . . . János, szavalja *Handel* Irma III. o. t.

5. »Csak gyönyörű nemzet ez a magyar nemzet« Palotásytól, éneklé a *dalkör*.

6. »Hódolat Petőfinék« szemelvények Jókai, Lampérth és Pósa költeményeiből, előadják *Fényes* Ilona II. o. t. *Kovács* Margit I. oszt. t. és *Oszlász* Irma III. o. t.

7. »Járjatok be minden földet«, induló, éneklé a *dalkör*.

8. »Hullámzó Balaton« csárdajelenet Hubaytól, hegedűn előadja *Fényes* Mártha IV. o. t.

9. »Áldd meg Isten, áldd meg e hont« Beleznaytól, éneklé a *dalkör*.

10. »A nagy idők emlékeiből« drámai jelenet, irta *Eszenyi* Sándor, előadják: Molnár Laura IV. o. t. (a történelem szelleme), *Báthory* Olga IV. o. t. (Hungária) Winter Gizella IV. o. t. (a szabadság nemtője), *Schvartz* Boriska III. o. t. (a harcok nemtője), *Boleman* Erzsike III. o. t. (a dicsőség nemtője), *Handel* Irma III. o. t. (a költészet nemtője.)

11. »Szózat« éneklé a *dalkör*.

12. »Hungária oltalmazza hazánk iparát, kereskedelmét, földmívelését, tudományát és művészetét« élőkép.

S P O R T.

Győztes nagyváradai ló. Budapestről értesítik lapunkat, hogy a múlt napokban megtartott alagi lóversenyen a második díjat egy nagyváradai ló, *Balázsházy* Iván megyei aljegyző lova nyerte. Balázsházy lovai a nagyváradai versenyeken is többször keltettek fel-tűnést.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Vasárnap:) d. u. Goldstein Számi.
) este. Czigánybáró.

Hétfő:) d. u. Babszem Jankó.
) este Ingenyélők.

Kedd: Pillangócsata.

Szerda: Lili.

Csütörtök: Kék asszony.

Péntek: Rejtett boldogság (első dr.)

Szombat: Gésák.

Vasárnap:) d. u. Stern Izsák.
) este Kék asszony.

Új darabok. Az igazgatóság megszerzte az Ocskay brigadéroson és Cyrano de Bergeracon kívül a Sab-Toynak, Gárdonyi Borczimű falusi történetének és Bródy Hőfihérkéjének előadási jogát. Az Ocskay brigadéros és Cyrano még április második felében bemutatásra kerül, a San-Toyt és Hőfihérkét lehetőleg szintén ezidőben mutatják be, míg Gárdonyi darabjának májusban lesz a bemutatója. A San-Toy című szerepét *Székely* Irén fojga kreálni, két estén azonban Mary Halton is fellép e szerepben.

Ünnep délutáni előadások. Husvét vasárnapján délután fél helyárrakkal a Goldstein Számi kerül előadásra, hétfőn Babszem Jankót adják. A Goldstein Számi főszerepét Nyáray játszsa, a Babszem Jankó című szerepét Somogyi Béla adja.

Előadás a Sasban. Kaczagató, kellemes délutánt fog szerezeni Nagyvárad közönségének a Szigligeti-Színház két derék tagja: *Szilágyi* Dezső és *Püredi* József. A Fekete Sas nagytermében hétfőn d. u. 4 órakor kezdődik ez az előadás, melynek műsorát már napokkal ezelőtt közreadtuk. Ez alkalommal újból felhívjuk rá olvasóink figyelmét s annál inkább ajánljuk a derék művészek pártolását, mert egyiküket, *Szilágyi* Dezsőt sajnálatunkra — bár remélhetőleg nem végleg — elveszítjük s így tulajdonképp ez az előadás egyuttal az ő búcsuja is lesz.

Bemutakozó új tagok. A Szigligeti-színház három új szerződött tagja mutatkozik be e héten a nagyváradi közönségnek. Voltaképpen kedves ismerősök mindahányan, akiket a publikum szeretete, szimpátiája vesz körül. **Székely Irén** a Czigánybáró Szaffy szerepében, vasárnap este, **Amon Margit** pedig höfőn az Ingenélok női főszerepében lép föl először. **Pataky Béla**, aki Balla örökébe lépett, ke den, a Pál-langócsata főszerepében mutatja be haladását.

A pénteki bemutató. Pénteken Sudermann nagyhatalú színművét, a *Rejtett boldogságot* mutatja be a drámai személyzet. A darab főszerepét Pataky Béla játssza.

Érdekes reprizek. A hét műsorában két nagyérdékű repriz szerepel. Két régi, örökszép operettet újít föl az igazgatóság, hogy alkalmat nyújtson az új primadonnáknak legkiválóbb szerepeik eljátszására. Szerdán Hervé hervadhatlan szépségű *Lili*-jét adják a czim-szerepben Amon Margittal, csütörtökön a *Kék asszonyt* újítják föl, melynek főszerepét Székely Irén játssza. A Kék asszony ezenkívül még egy estét foglal el a repertoárban.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 168.

Idénybérl. 164 sz.

Nagyváradon, vasárnap, 1901. ápril. 7-én

délután 3 órakor, fél helyárrakkal

GOLDSTEIN SZÁMI.

Böhözat.

este 7 órakor, rendes helyárrakkal

Czigánybáró.

Operette.

S Z E M E L Y E K :

Zsupán, sertéskereskedő	—	Füredi József
Arzéna, leánya	— — —	Lányi Edith
Mirabella, nevelőnője	— — —	Benkő Jolán
Ottokár, Mirabella fia	— — —	Deésy Alfréd
Carneró gróf	— — —	Béreczi Gyula
Barinkay Sándor	— — —	Perényi József
Czipra, cigányasszony	— — —	Székely Anna
Szaffy, cigányleány	— — —	Székely Irén
Gábor, deák	— — —	Pintér Imre

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlaszék 1 frt. Érkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztármítás fél 7, vásár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Holnap hétfőn, április 8-án

Délután

BABSZEMJANKÓ.

Tündérvjáték.

Este

Ingenélok.**TAVIRATOK.**

Nagy tüzvész.

Budapest, ápril 6. (Saját tud. táv.) Abauj-Torna községben ma, a prémontrei rend kolostora és néhány magán ház kivételével porig égett. Mentésre gondolni sem lehetett. A tüzkárosultak javára meggyeszerzte gyűjtéseket fognak rendezni.

Összeomlott palota.

Baja, április 6. (Saj. tud. táv.) Ma itt óriási szerencsétlenség történt. Egy kétemeletes palota összeomlott. Az egész helységben hallották az óriási robajt s rémülten rohantak a szerencsétlenség színhelyére a lakosok. **Steiner** kereskedő üzletét a romok eltemették s **Steiner** édes anyját és egy nevelőnőt halálosan megsérülve sikerült ez ideig megmenteni a romok közül, azonban **Steiner** hat segédjét és az első emelet lakóit még nem találták fel. A szerencsétlenség híre mindenfelé nagy részvétet és óriási szenzációt keltett.

Budapest, április 6. (Saj. tud. táv.) A mentés nehezen megy. A katonaság és rendőrség erélyesen dolgozik, hogy a romok alá temetett egyéneket kihozzák. A beomlott ház **Mészáros Róza** tulajdonát képezi. A rokonság a ház előtt jajveszkelve lesi a mentési munkálatot. Addig még három áldozatot sikerült kimenteni, kik a kórházban haldokolnak. Az egyik áldozat egy **Barkies** nevű elárusító. A nevelőnőt **Rimlerek** hívják. Ugy hiszik, hogy *tizenöt* halott lehet a romok alá temetve.

Kinai bonyodalom.

Washington, április 6. Hay külügyminiszter tegnap gróf Cassini orosz nagykövettől egy közleményt kapott, a melyben a nagykövet biztosítja őt arról, hogy Oroszországot, Manduriát illetőleg Kinával folytatott minden tárgyalásában, önzetlen szándékok vezetnek. A közlemény hangsúlyozza továbbá, hogy Oroszország soha sem változtatta meg azt a politikáját, hogy Manduországot Kina integráns részének tekinti és csapatait kivonja belőle, mihielyt a helyzet megengedi.

Egy herezegi család veszélyben.

Budapest, április 6. (Saj. tud. táv.) Meránban Eilenburg herceg, német nagykövet, családjával egy szállodában reggelizett. Alig hogy elhagyták a helyiséget, a mennyezet leszakadt s a romok alá temette éppen azt az asztalt, a hol pár percz előtt a herceg családja kávézott.

A porosz trónörökös Bécsben.

Budapest, ápr. 6. (Saj. tud. táv.) Frigyes Vilmos porosz trónörökös Bécsbe érkezett, hol királyunk vendége. Ezen utazással kidomborítani akarják Németország részéről a hármasszövetség fenntartásához való ragaszkodásukat.

A búrok harczi.

London, április 6. Kitchener Lord jelenti Pretóriából tegnapi kelettel: Plumer ezredes akadálytalanul megszállta Pietpotgietersrust-ot, French tábornok még egy Pompom-ágyut ejtett zsákmányul, az utolsót, a melylyel az ellenség még délkeleten rendelkezett, továbbá sok szekeret és marhát, azonkívül sok búrt elfogott. A búr csapatoknak egy része az Oranje folyónát-keelve Fokföldről Oranjeba vonult vissza.

Dundee, április 6. Dartnel és Aldenshot tábornokok Vryheid környékén észak felé elállták az ellenség útját, majd dél felé kergették és mintegy 100 szekeret és 1000 darab marhát zsákmányul ejtettek. Az ellenséget menekülésben keményen szorongatta egy Pompom-ágyu tüzelése. Sok búr Zuluföld határára menekült.

KOZGAZDASAG.

A gazdák panasza. A hatóság annak idején elrendelte a gyümölcsfák hernyózását. A gondos gazda a saját érdekében is meghernyőztatta a fáit, de a hegyen néhány gazda vagy nagyon hanyagul, vagy egyáltalán nem hernyőztattott s így a szomszédok is fenyegetve vannak a hernyó pusztítása által. Az ilyen gondatlan gazdák megérdemlik a büntetést s a szomszédok igyekeannálkább, mert másoknak is kárt okoznak zeté is illusoriussá teszik.

Határárak.

	Budapest, április 6.
Buza októberre	7.81
Buza áprilisra	7.75
Tengeri	5.40
Rozs okt.	6.92
Zab ápr.	6.47
Káposzta, repszó, aug.	—

A közgazdasági irodalom.
Dr. VUCKICS GYULA.**Tavaszi divat értesítés!**

Nagyvárad, 1901. április hó.

Van szerencsénk igen tisztelt vevőink és a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint

női, férfi és gyermek Carlsbadi czipők,

uri- és fiu kalapok, fehérneműek, nyakkendő ujdonságok, keztük, harisnyák, s mindennemű

honi készítményü valamint angol és francia divatárak

izléses kiállításban és kellő nagy választékban megérkeztek, melyeket a legolcsóbban meghatározott árak mellett bocsátjuk a t. vevőközönség rendelkezésére.

Telefon összeköttetés az egész megyében.

Szám 76.

Teljes tisztelettel

Fábry Testvérek.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet” 5-ik évtársulatának befizetései ma, azaz vasárnap az ünnep miatt elmaradnak.

A 6-ik évtársulat befizetései holnap, hétfőn ugyancsak az ünnep miatt d. e. 9—11 óráig eszközlendők.

A világhírű előpataki bor és gyógyvíz főraktára.

Szabó István

fűszer- és csemege-kereskedése Nagyvárad, Fő-utca.

Ajánl füstölt, páczolt és olajos halakat u. m.: *angolna, filli, Ostsee, rollhering, caviar, Sprellen, Thom pisztráng, francia sardiniák stb.* Fűszer- és csemege-árak, hazai és külföldi sajtok; naponta friss teavaj. Kitünő körösvölgyi és érmelléki asztali borok.

Saját termésű burgundi és úrmős bor. Magyar és francia pezsgők. Idényenkint friss szárnyas és egyéb vadak mindig friss minőségben.

1 liter előpataki víz ház szállítva 10 krajczár. 66. 2-3.

Hatvan koronát meghaladó fűszer- megrendelések bármely állomásra bérmentve küldetnek!

A közelgő húsvéti ünnepekre ajánlom kiváló finom minőségű

saját termelésű

ménesi vörös és fehér pecsenye és csemege

faj-boraimat

palaczkozottan. Boraim gyógyborul is szolgálnak s *Uj-sor 878. sz. a. lakásomon* kaphatók, hol árjegyzékkel is szolgálók.

Molnár Lajos.

A Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller
Liniment Capsici comp.

egy régi kipróbált házaszer, a mely már több mint 30 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik kőszervények, csúszlók és meghúléseknél. Silányabb utazatok miatt bevasaralásokkor mindig figyelemmel legyünk a „Horgony”-re és a „Richter”-re. 30 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban úgyis minden gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest, Pesten.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

ÚJ ÜZLET!

Van szerencsém a közönség becses tudomására hozni, miszerint azon közóhajok kívántam eleget tenni, hogy a modern követelményeknek s a helyi viszonyoknak megfelelően, Olaszi városrészben lakó tisztelt vevőim részére közelebbi és alkalmasabb beszerzési helyet teremtek *Olaszi, Fő-utczán*, Bazár-épületben egy a legmagasabb igényeket is kielégítő

fiók festék-kereskedést

nyitottam melyben főüzletemben eddig levő festék árukon kívül mindennemű müolaj és aquarell festékeket, festő állványokat, müfa égetéshez szüségelt különféle fa diszeket u. m. keztyű, törülköző, ékszer, kulcs, ruhatartókat stb. valamint mü és üveg festészethez alkalmazh különlegességekből tartok nagy raktárt.

Festészeti előmintákat óriási választékban jutányos árban adok t. vevőim részére használatra. Tömeges látogatást kér tisztelettel

Berkes Bertalan,
Zöldfa-u. 33. sz.

Festék különlegességek raktára Fő-utca, Bazár-épület.

Tisztán kezelt természetes hegyi

BOROK KIMÉRÉSE, MERTZ NÁNDOR

Nagyváradon, Nagy-Körös-utca, Mertz-ház.
Telefon összeköttetés 134. sz.

! Bor-árak leszállítása!

Valódi magyar-borok!

Nagymennyiségű, kedvező bevásárlásaim folytán azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy képes vagyok, míg ezen készletem tart,

kitünő minőségű boraimat

a következő rendkívül előnyös árban úgy nagyban, mint kicsinyben kimérve is elárusítani.

Asztali 6-bor, literje 30 kr.

LEGJOBB minőségű asztali 6-bor, literje 32 kr.

100 liter 22 és 23 frt.

Magyarádi legkitünőbb uj-bor, literje 36 és 40 kr.

Magyarádi asztali 6 bor I.	literje 40 kr.
Magyarádi pecsenye bor	” 50 kr.
Magyarádi Bakator	” 60 kr.
Asztali veres bor	” 44 kr.
Ménesi veres bor 1885. évi	” 64 kr.

Valódi borból égetett **COGNAC**, literje 1 frt 60 kr és 2 frt.

COGNAC, palaczkokban, a **LEGOLCSÓBB** árban.

Finom jamaicai rum, literje: 1 frt.

Mindennemű üvegelt csemege, aszu és pezsgő-borok, legolcsóbb árban.

Ajánlom még jól berendezett **fűszer- és csemege-üzletemet.**

Kiváló tisztelettel **Mertz Nándor.**

Bor-üzletem mindennap tehát vasárnap is **egész nap** nyitva van s **mindennemű borok poharanként is kiszolgáltatnak.** Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek, **helybeli megrendelések házhoz szállítanak!**

K R U G S T E I N I Z I D O R U T Ó D A

Telefon 67. sz. **ROSENBERG IZSÓ** Telefon 67. sz.

a »Beocsini Czemtygyári Unio« képviselője,
Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca.

Ajánlja: Beocsini, román és portland cément, erdélyi gipsz, valódi aszfalt fedéllemez, elszigetelő lemezek és elszigetelő anyagok, carbolineum, tinctoral, stuccatur-nádfonat, kőgyagcsövek, cémentlapok, betoncsövek, keramit, disztégla, fedél-cserép, karstmárvány, továbbá kitünő amerikai petróleum, elsőrendű gépolajok, gépszir és kocsikenős raktárát.

Vállal: Aszfaltozásokat valódi természetes aszfalttal. Nedves falak szárazzá tételét aszfalttal. Szagtalan aszfalt fedéllemezeli vagy Kátrány köfedéllemezeli mindennemű tetőfedés és Facement-fedést.

A „TISZÁNTÚL“ húsvéti melléklete.

Az Igazság.

*Elárulták. Fogságba ejték.
Arczáról hullott a verejték
A keresztnek sulya alatt,
Míg a Golgotháig haladt.*

*Megköpdösték. Megtaszigálták.
Midőn leroskadt: fellármázták.
Ő türt... türt — és nem panaszott,
— Bár az Igazság vele volt!*

*Még tövisektől feje vérzett
S millió kint és szomjat érzett:
Kigunyolá a csöcselék,
S ruháit is letépdelték.*

*Letépdelték, hogy meggyalázzák!
De jajszavát hiába várták;
Ő türt... türt — és nem panaszott,
— Bár az Igazság Maga volt*

*S megfeszítették. És ujongtak.
Majd megrémülve szélfutottak,
Hogy most örökre elveszett
Az Igazság, a Szeretet!*

*El nem vezett, — feltámadott.
És hallották a szótátot:
Csak elaléltam, meg nem halltam,
Mert az Igazság halhatatlan!*

Dr. Imrik Péter.

Possevino nagyváradi látogatása 1583-ban.

I.

A Jézus-társaság lekválőbb alakjaihoz tartozik Possevino Antal atya. Három téren, mint tudós, hitterjesztő és diplomata nagyhatású tevékenységet fejtett ki.

A mantuai származású jezsuita, miután rendjének szolgálatában két évtizedet töltött, ötvennégy éves korában (1578) világtörténelmi jelentőségű hatáskört látott maga előtt megnyitni. XIII. Gergely pápa által Svédországba küldetett, hol III. János királyt a kath. egyházba vezetnie sikerült.

Majd 1581 elején, mikor a Báthory István lengyel király által megalázott IV. Iwán orosz császár, a béke helyreállítása érdekében, a szent-szék közbenjárását kérte ki, a pápa bizalma újból Possevino felé fordult, kinek a nehéz diplomáciai feladat mellett még nagyobb problémák megoldására: a görög egyháznak a római egyházzal visszkapcsolására és az észak-európai hatalmasságoknak a török ellen egyesítésére kellett kísérletet tennie.

Ezen alkalommal lépett összeköttetésbe Báthory Istvánnal. Benső viszony fejlődött ki közöttük, a melynek csak a király kora halála

(1586) vetett véget. A kölcsönös tisztelet és rokonszenv érzelmei, a vallási és politikai eszmények közössége képezték a szoros kapcsolatokat. Possevino a király ambícióját magas célok felé: a kath. egyháznak északon és keleten restaurációjára, a bizanzi császári korona kiküzdésére irányította.

Possevino, drámai jelenetekben gazdag oroszországi küldetése nem volt eredménytelen; fáradozásával a jam-zapolski fegyverszünetet hozta létre; a Kremlinben a szent-szék tekintélyét és súlyát érvényesíteni tudta.

Rómába visszatérte után (1582) csakhamar a pápától nem kevésbé fontos megbízatást nyert: hogy Báthory István és Rudolf király között a fennforgó ellentéteket egyenlítő és szövetséget létesítsen.

Évégből 1582 december elején Varsóba érkezett és harmadfél hónapot töltött Báthory udvaránál. Tárgyalásai nem szorítottak a politikai kérdésekre. Possevino szelleme és tetteire csodálatra méltó sokoldalúsággal egyidőben számtalan érdekelt és ügyet volt képes fölkarolni. A közélet különböző tényezőinek összefüggését és egymásra hatását senki jobban nem ismerte és méltatta, mint ő.

De azzal sem elégedett meg, hogy befolyást gyakorolhatott Lengyelország összes politikai, udvari, egyházi, kulturai ügyeire: azt a Báthory István hatalmi körébe eső erdélyi és magyarországi területekre is kiterjeszté. Így történt, hogy hazánkban a katolikus ellenreformáció egyik jelentékeny tényezőjévé lett.

Míg a francia, olasz, lengyel és orosz irodalmak értékes történelmi munkákban foglalkoztak Possevino életpályájával: a magyar történetírás háladatlan volt emlékezete iránt. A legterjedelmesebb történelmi művekben, a korát tárgyaló monográfiákban alig találkozunk nevével.

A régi mulasztást pótolni szándékozom. Évégből Possevino levelezéseit és irományait, melyeket a szerencse különös kedvézése a vatikáni levéltárban ugyszólván teljesen megőrzött, a múlt hónapok folyamán tanulmányaim tárgyává tettem.

Kiválóan magamra vonták figyelmemet azok a darabok, a melyek az ő váradi látogatása és a váradi katolikusok érdekében kifejtett actiója fölül tudósítanak.

Rövid ismertetésök, azt hiszem, igényt tarthat a «Tiszántúl» olvasóinak szives érdeklődésére; annál inkább, mivel a váradi kath. hitéletre a püspökség és a káptalan száműzése utáni következő gyászos korszakban és városunk nagy szülőltének, Pázmány Péter életpályájának egyik nevezetes fordulópontjára világhosszúságot vetnek.*

II.

Possevino atya miként egyebütt, úgy Magyarországon és Erdélyben is a katolikus egyház fölvirágoztatására: a kath. iskolák és papnöveldék alapításában, kath. irodalmi művek terjesztésében látta a legbiztosabb eszközt. Ezt a felfogását nagyszerű emlékiratokban, fölterjesztésekben, levelekben fejtegeti.

Mikor az 1582-ik év végén Báthory Istvánál tartózkodott, rábirta őt, hogy a pápával közösen Kolozsvárt főiskolát és papnöveldét alapítson. És alighogy 1583 február hó 13-ikán az

* Ezen közlemény helyreigazit némely tévedéseket egy lelkes ifjú történetíró, Zsák Adolf «Ki térítette Pázmány Pétert a kath. vallásra?» című, ezen lap hasábjain megjelent cikkében, a rendelkezésére álló kútförások hézagossága miatt, elkerülni nem tudott.

alapító-level kiállított, Possevino személyesen ment Erdélybe, hogy a kiskoru fejedelem tanácsosaival értekezzen, és az intézet fölállítására iránt rendelkezzen. Itteni működésének nagy-érdekű részletezésére itt ki nem terjeszkedhetem.

Főadatát szerencsésen megoldotta Lengyelországba visszatérteben, utját Váradnak vette, hol márczius második felében egy napot töltött.

Utjáról, kíséretében levő rendtársa Piazza Tamás atya részletes jelentést küldött rendfőnökének. A váradi látogatásra vonatkozó részt jónak látom szóról-szóra lefordítva közölni:

«Mikor Váradhoz közeledünk, az erős várnak, nemrég a püspök székhelyének parancsnoka, (Giczi János főkapitány) százharmincz lovas élén, kétezer lépés távolságra elének jött. Noha nem katolikus, tiszteletteljesen fogadott minket és a városban elkészített szállásunkra kísért. Itt, hol a katolikus papok kiüzetése következtében több év óta nem miséztek, misét mondottunk. Ebéd után megjelent Possevino atya előtt egy szegény tót pap, ki a magyar nyelvet érti ugyan, de nem beszél, az iskolamesterrel, hetven polgárral s mintegy husz fiúval. Ezek köztével, almával és szőlővel kedveskedtek; ugyanis nemes fajú gyümölcsökben bővelkedik ez a vidék. Örömeiket fejezték ki jóvetelünk fölött, hathatósan esedeztek segítségünkért, előadván, hogy nincs magyar hitszónokuk, noha kétezernél többen vannak, nagyobb ünnepeken pedig a török hódoltságból és Magyarországon egyéb részeitől mintegy 5—6000 ember jön össze, hogy legalább misét hallgassanak. Előadták, hogy nincs, a ki nekik «a kenyeret szegje» és a veszedelmes kálvinistáknak, kik a császárt uraló Magyarországot ugyszólván teljesen elárasszák, ellenszergülni képes lenne. Előmutatták a lengyel királynak néhány nap előtt érkezett levelét, melyben kérésükre megígérte, hogy gondoskodik a hitszónok fizetéséről és ellátásáról, ha sikerül egyet Nagyszombatban vagy Pozsonyban találniok. Végre a polgárok fölkerítették Possevino, eszközlje ki, hogy szent György napjára vagy pünkösdi ünnepére Kolozsvárról egy jezsuita atya jöjjön hozzájuk, a ki legalább egy prédikációt tartson.

«Ki lett volna annyira keményszivű, hogy ilyen szent szomjuság meg ne hassa? A mi szemeinkből könnyek fakadtak. Possevino atya, az isteni gondviselés által rendünk iránt tanusított nagylelkűség ezen újabb megnyilatkozásától fellelkesítve, minden módon megvizsgáltani és a katolika hitben megszilárdítani igyekezett őket; amiben protestáns tolmács segítségével kényszerült élni.*

«Ígéretet tett, hogy rajta lesz, hogy amennyiben lehetséges, pünkösdi ünnepére Kolozsvárról egy hitszónok jöjjön hozzájuk; továbbá, hogy egy másik papot a császárt uraló területen találjanak, magyar katekizmusokat és egyéb katolikus könyveket kapjanak. Buzdította őket, hogy négy előhaladottabb kora ifjút küldjenek a pápa és a lengyel király által alapított kolozsvári papnöveldébe, ahol a nagy termés számára papokká fognak kiképeztetni. Egy jelenlevő nemes embert rábeszélte, hogy jó lelkületű fiát kiképeztesse végett Kolozsvárra küldje mieinkhez. Az iskolamesternek a római katekizmust és más könyveket adván át, felhívta őt, hogy a katekizmusnak az imádságról szóló utolsó fejezetét olvassa föl a tanulók előtt. A papot is könyvekkel, a római misekönyvvel

* Tehát nem állott rendelkezésére katolikus ember, a ki a latin beszédet magyarul tolmácsolni képes lett volna.

ajándékozta meg; egyúttal meggyőződve becsületességéről, a gyóntatásra felhatalmazással látta el; intvén, hogy súlyosabb esetben a kolozsvári collegium rectorához, vagy gyulafehérvári residentiánk főnökéhez forduljon, a kikre ő a pápától nyert felhatalmazásait teljes mértékben átruházta volt. Azoknak, kik a latin nyelvet értették könyveket, másoknak olvasókat adott. Az olasz építőmestert intette, hogy mielőtt elutazunk, nálam gyónását végezze. A polgároknak javasolta, irjanak a (lengyel) királynak s küldjenek egy embert, ki a levelet megvigye, az ügyet sűrűsége, könyveket hozzon és a hitszónokot ide kísérje. Közlél velük, hogy küldöttüket mi magunkkal visszük, utiköltséggel, ha szükséges, ellátjuk és mihelyt Isten segítségével mindent jól elvégeztünk, visszaküldjük. Végül felhívta őket, hogy másnap hajnalban gyűljenek össze a templomban, melyet nekik az eretnekek ármánykodása csak a külvárosban hagyott meg; ott misét fog mondani és Isten áldását fogja leesdeni igyekezeteikre.

«Derült lélekkel töltöttük el az éjszakát, reggel ájtatos férfiak és asszonyok ugyan olyan ajándékkal halmoztak el, amelyekben a megelőző napon részesültünk; a mit mi b. Szűz tiszteletéről irt imádságos könyvecskékkel és olvasókkal viszonzottunk. Azután előkelő emberek, a pappal és az iskolamesterrel jöttek értünk, jelentvén, hogy a nép már várakozik ránk és minden készen van.

Ugyanakkor Possevino atyánál a kálvinista prédikátor (Beregszászi Péter), mint mondá, udvariasságból, látogatást tett. Possevino atya tudván, hogy az ő zaklatásai kényszerítették távozásra a kath. hitszónokot és a váradai katolikusok iránt mély részvétet táplálván, elfogadta őt ugyan, de nehogy a jelenlevő katolikusok megbotránkozzanak, az ő színe előtt könyvek ajándékozásával vallásos hűségükben megerősítette őket, egyúttal közlé, hogy a király akarata szerint a kálvinista prédikátornak a katolikus vallás gyalázásával föl kell hagynia.

«A kálvinista prédikátor haragját elfojtani nem bírván, kérkedve mondá: «Mi leküzdöttük az arianusokat és ha vitatkozásba bocsátkozunk, mindenki ellenében megtudjuk védeni hitelveinket!»

«Te — válaszolá Possevino — azzal kérkedel, hogy az arianusokat leküzdöttétek? A katolikus egyház már rég leküzdötte és elátkozta őket, úgy, mint titeket mindnyájatokat. Vajjon a niceai zsinatot, az evangéliumot, a szent-atyákat minden tévtan és eretnekség ellen ki szülte, ki fejlesztette, ha nem a kath. egyház?»

«Mikor a prédikátor a vitát folytatni készült, Possevino így szólt: «Menjünk mi katolikusok isteni tiszteletünk végszére. Te pedig sátn távozzál!» A prédikátor némán elvonult.»

«A vár kapujánál a parancsnok nagy kísérettel várta s üdvözölte Possevino atyát. Ez figyelmeztette őt a kálvinista prédikátor ármányaira, utmutatást adott neki, mit kelljen tennie, hogy az igaz hit ismeretére ő maga is eljusson, a katolikus népet, a király nevében, pártfogásába ajánlotta.»

«A várparancsnok biztosítá, hogy a katolikusok javát szíven viselte eddig is és viselni fogja ezentúl s készséggel fogadja őket pártfogása alá. Ő maga — ugymond — noha nem katolikus, de a kálvinistákkal a praedestinációra, az oltári-szentségre és a keresztény cselekedetekre vonatkozó tanításukban nem ért egyet; a jó cselekedeteket az üdvözülésre szükségesnek tartja, az oltári-szentségben Krisztus urunk igaz testének jelenlétét hiszi.»

«Nem marad egyéb hátra, — válaszolá Possevino — mint hogy egyebekben is vonja meg a hitet attól, ki az evangélium ellenére az oltári-szentségben Krisztus jelenlétét tagadja. Azt a reménységét fejezte ki, hogy közelebb jó hirt fog felőle hallani.»

«Mire folytatta útját a templom felé, a melyet férfiak és nők megtöltöttek. Ezek, miután a misét ájtatosan meghallgatták, a távozó Possevinoót sirva és zokogva, majdnem térdre borulva vették körül. Némelyek áldásért, mások olvasóért vagy imádságos könyvért könyörögtek, szerencsés utat kívántak, magukat, mint a kik a törökök torkában élnek, a kálvinistáktól és

* Beregszászi az erdélyi unitáriusokat értette. Possevino azt hitte, hogy a kereszténység első századainak arianus felekezetéről van szó.

más eretnekektől el vannak nyomva, pártfogásába ajánlották.»

«Ezalatt Possevino atya elé lépett egy durva posztóba öltözött, vastag kötéllel övedzett halvány arcú, tisztelekre méltó megjelenésű férfi, a ki a török hódoltságából három esztendő előtt költözött Váradra. Azt a kérelmet terjesztette elő, tegye lehetővé, hogy szerzetes rendbe lépessen, mert ezen szándékának megvalósítása végett és hogy békében halhasson meg, menekült a törökök közül és hagyta el nejét, a ki vonakodott a katholika hitre térni és elhagyni Gyula városát, a hol nincsenek keresztények, hanem csak arianusok, kiknek papja előtt léptek ők is a házasságra.»

«Miután Possevino a jelenlevőktől értesült, hogy az ember tisztességes életet folytat, buzgó látogatója a kath. templomnak és kis kertje műveléséből tartja fön magát: dicsérte szándékát, de megmagyarázta neki, hogy szerzetbe lépnie nem lehetséges. Nehogy mégis vigasztalás nélkül hagyja, levelet adott neki át, a melyben kolozsvári rendtársainkat fölkéri, hogy őt vagy a papnövelde kertjében, vagy falvainkban foglalkoztassák, gyakran bocsássák a szentségekhez; alkalmasnak találván őt a magyar nyelvben jártasságánál és vallásosságánál fogva arra, hogy a jobbágyok gyermekeit a keresztény vallásban oktassa.»

«Mikor mindezek elintézése után kocsinkra felszállottunk, megjelent a várparancsnok és 300 lovassal háromezer lépésnyi távolságig kísért, mikor pedig fölünk bucsut vett, három ifju unokaöcsését, kik tanulmány czéljából Rómába készülnek, ajánlotta nekünk és lovascsapatot adott mellénk, hogy minket a török marhalócok ellen megoltalmazva Ecsedre vigyen.»

Ezen egyszerű, mondhatnók naiv elbeszélés, a melynek fogalmazásában Possevino, a híres stílistának semmi része sem volt, megható módon tükrözi vissza a váradai katolikusok vallásos hűségét, melylyel őseik hitéhez ragaszkodtak és gyermekeiket is az elpártolás kísértései ellen megóvni iparkodtak.

Föltűnő az a részlete, mely szerint Possevino egy nemes embert rábeszél, hogy fiának további kiképeztetését a kolozsvári jezsuitákra bizza. Lehetetlen nem gondolnunk arra, hogy a nagy jezsuita missionarius-diplomata figyelme éppen arra irányult, ki méltó utódjává lett, az ifju Pázmány Péterre, a kit a katolikus mostoha anyja és egy lelkes magyar jezsuita, Szántó István atya, ki két év előtt rövid ideig Váradon működött,* előkészítettek arra, hogy Possevino megjelenése a lelki átalakulás folyamatát siettesse.

III.

Possevino Váradról Krakóba sietett, hová ápril elsején érkezett. Három napot töltött ott, a melynek lefolyása alatt Báthory István naponként három-négy órát szentelt neki, hogy jelentéseit meghallgassa és a teendők iránt vele értekezzenek.

Nem feledkeztek meg Váradról sem. A király 300 tallér évdíjt ajánlott meg a magyar hitszónok ellátására, és Possevino, ki a pozsonyi országgyűlésre volt menendő, megbizta, hogy alkalmas papot keressen; evégből a kalocsai érsekhez és az egri püspökhöz intézett ajánlólevéllel látta el.

De ily módon csak ideiglenesen vélte a váradai katolikusok vallási szükségleteit kielégíthetni. El volt határozva, hogy Váradon jezsuita residentiát alapít.**

Mindezt Possevino elég fontosnak tartotta, hogy a pápának és a bibornok-államtitkárnak tudomására hozza.

Pozsonyba érkezve, nem mulasztotta el a két főpap közreműködését igénybe venni. Azonban már ápril 26-ikán Báthory Istvánt arról

* Zsák Adolf ur idézett cikkében kétségbe vonja azt, hogy Szántó 1581-ben Váradon működött, noha Socherus az osztrák jezsuita provincia történetirője egyenesen megnevezi. Arra utal, hogy a Sacchini, a régebbi jezsuitatörténetirő, kire Socherus hivatkozik, nem nevezi meg Szántót. Socherus az egyik provincia történetirője kimerítőbben tárgyalja a provinciáját érdeklő dolgokat, mint Sacchini az egész rend történetirője, a kinek előadását ugyanazon forrásokból merítvén, számtalan helyen kiegészíti.

** Ezen elhatározása, melyet most Possevinoval közölt, régebbi eredetű. Az udvaránál levő pápai nuntius 1581 május hó 20-ikán kelt jelentésében tesz már arról említést.

kényszerült értesíteni, hogy papokban nagy hiány lévén, óhajtasuk teljesíthetetlennek mutatkozik. Ezért Telegdi Miklós az esztergomi érseki helynököt rábeszélte, hogy haladék nélkül nyomdát létesítsen Nagyváradon, magyar katekizmusokat és imádságos könyveket nyomasson s ezeknek terjesztésével a papok hiányát némileg pótolni igyekezzenek.

Possevino megtartotta azt az ígértét is, hogy a pünkösdi ünnepekre Kolozsvárról egy magyar hitszónok küldetését eszközli ki. Ez Szántó István atya volt, ki nemcsak prédikációival ragadta el hallgatóit, hanem Possevino megkezdett igyekezeteit folytatván, azzal az eredménnyel dicsekedett, hogy négy ifjunak Váradról Kolozsvárra küldetése határozatott el; amiről Possevino értesítettvén, jelentést tett Rómába.

Alig szenved kétséget, hogy ezen négy ifju egyike Pázmány Péter volt, kiről más forrásokból tudjuk, hogy éppen ekkor, tizenhárom éves korában (1582 október 10. — 1583 október 9.) lépett nyíltan a kath. egyházba és ment Kolozsvárra.

Ugyanazon időben, amikor Kolozsvárról a fontos tudósítás Krakóba elküldetett, itt Possevino újabb nagy eredményt mutathatott föl Várad katolikusainak javára.

Augusztus 7-ikén a Krakó közelében nyaraló lengyelországi nuntiusnak a következőket írja:

«Megigérte ő felsége, hogy Váradra rendünk két tagját küldi, a kik ott, a török terület szomszédságában az áldásos nagy munkához fogjanak. Kocsit ad magyar könyvek szállítására, utiköltséggel látja el őket és rendelkezni fog a katolikusok templomának restaurációjá iránt. A két atya, főtisztelendőséged áldását elnyerve, holnap után utra kel.»

A szerény jezsuita ezen elhatározásért az érdemet egészen a királynak tulajdonítja.

De a jezsuita évkönyvek feljegyezték, hogy «Possevino küldötte» Váradra Törösi György és Valóra Márton atyákat.

Érdekes e tekintetben még Possevino levele, melyet Krakóból 1583 szeptember 11-ikén a bibornok-államtitkárnak irt.

«Váradra — ugymond — az ur ezen nagy-jelentőségű szöllejébe» két rendtársamat küldöttem. Alig hogy papirra tette ezeket a szavakat, kiigazította oly módon, hogy «két rendtársam küldetett.»

Mikor érkezett a két jezsuita Váradra, nem tudjuk. Valóra Márton Báthory Istvánhoz Somlyóra ment. Törös György maradt Váradon. De működése igen rövid volt és három prédikációra szorítkozott, amelyeket 1583-ban karácsonykor, 1584-ben új év napján és vízkeresztkor tartott. Kevéssel ezen utolsó beszédje után szélhűdés munkaképtelenné tette.*

Ekkor a váradai katolikusok arról értesülvén, hogy a jezsuita provincialis Lengyelországból Erdélybe utazott, február elején követüket küldötték hozzá azzal a megbizással, hogy más papot kérjen tőle s egyenesen megjelölje Szántó atyát, kit lelkipásztoruknak megnyerni óhajtottak.

Campanus atya hajlott a megható szavakkal előadott esedezésre. Mint Possevinohez február 7-ikén irt levelében emliti, szándéka volt rövid idő múlva Váradra menni és Szántót magával vinni oda. De két héttel utóbb irt leveléből megtudjuk, hogy a követ türelmetlen sürgetéseinek nem tudott ellenállani és vele előre küldötte Szántót.

Ez a tény kétségtelenné teszi azt, hogy a váradai katolikusoknak kevéssel előbb alkalom volt Szántó atyában fölismerni azon kiváló tulajdonságokat, amelyekre Váradon a katolikus papnak szüksége volt, hogy hivatást és hitét a hatalmas protestáns prédikátorral szemben megoltalmazza.

Várakozásukat Szántó atya mind a szószéken, mind az irodalmi hitviták terén fényesen igazolta. Tevékenységét Pázmány életrajzában kimerítően ismerttettem.

Itt csak azt emelem ki, hogy Possevino a távolból, sokféle elfoglaltsága közepett, éber figyelemmel kísérte Szántó működését. 1584 december 3-ikán Prágából a római bibornok-államtitkárhoz intézett levelében örvendve szól

* Ez a tény megingatja Zsák Adolf ur elmés fölterését, hogy Pázmány térítője Törös György atya volt.

«azon bőséges gyümölcsökről, melyeket egyik rendtársának fáradozásai által Isten Várad lakói s a török területről hozzá özönlő nép között termelni kezd.»

Nem hallgathatom el, hogy Possevino Váradnak nem csak vallási érdekeit, hanem biztonságát is szíven viselte. Kassai tartózkodása alatt Baldigaro Octavio császári építész, ki Váradon járt, föltárta előtte a váradi erődítményekben észlelt lényeges fogyatkozásokat. Possevino erről rögtön (1583 október 20-ikán) jelentést tett a lengyel udvarnál levő nuntius utján Báthory Istvánnak. «Ez az ügy is — ugymond — kapcsolatban áll a kereszténység javával.»

Ezekután a Jézus-társaság nagynevű missionarius-diplomatájának emléket nekünk váradinak is okunk van kegyelettel környezni.

Fraknói Vilmos.

A próféta gyásza.

— Keleti roge. —

Kadidsa meghalt, Medina gyászba!
All a próféta halkán imázva,
Hosszu szakállán pereg a gyöngy le,
Szemeiből most, ami kiömlé.

Aszott kezét haj! fogja a nőnek.
Nincs már hatalma égi erőnek,
Ami őt hozzá visszabocsássá.
Kihunyt szemének bő villanása.

A férj agyában a sűrű fátyol
Tünde varázsszal lebben magától.
Multjába lát be felakadt esücskén.
Nagy idő álla elibe tüstént.

... A drága özvegy, kit ölel hévvel?
— Korosabb nála tizenöt évvel! —
Hivei közül volt a legelső,
Kit lángja vonzott, tüze, a belső.

Mikor Mekkában új hite övén
Üldözik őt — az éltére törvén —
Követi hiven Kadidsa, társa,
Órzi, hogy a vést soha ne lássa.

Mije volt e nő? — legdrágább néki.
— Mindenem elhalt! — sóhajt a férfi.
A külső gyászhoz — érezi fájón,
Kutatja — belsőt merre találjon.

— Kadidsa, haj! jaj! Kadidsa hol van?
Szívét, agyát is vizsgálja gyorsan.
Jaj, a szívében mit se talál ma,
Haj, a mi gyászát nagyra kitarja.

Könnye mikor hűl — más is így tette!
Gondolatárján rémül felette.
Ő is csak olyan, milyen a többi,
Ajka szívéhez kezd könyörögni.

Szive hön lángol, areza kigyúlad.
Homloka felhős, rajta borulat.
Lelke zokog fel szép kora vesztén.
Hajtja fejét le — bűnnek eresztvén.

... Bekri leánya, Aisa ott áll.
Épen, miként a vizzel a kútnál.
Bájos alakja, hej! teli tüzzel,
Szive fogózik a deli szűzzel.
Jó aztán sok nő csábos alakja,
Szive tüzét mind máglyába rakja.
Égve gyönyörben, lángol egészen,
Szive kifog ma a hideg éssen.

Vágyai közé ágya betéve
A gyönyörűnek, intve a kéjre.
Az örök elvnek soha boruja.
Ezt magyarázza bölesen a Sura:

— Itt marad a nő, földön a földi.
Bája varázsát sorsa megörli.
Hő ölelésre, csókokra szomjan,
Száz huri vár a — paradicsomban.

Almanzor.

Gazdatiszt koromból.

Irta: Kines István.

Fiatal gyerek voltam még, mikor Óvárot elvégeztem a gazdasági iskolát. Abrándos lélek szorult belém, mint minden fiatal emberbe, hanem azért az álmokban tudtam mértéket is tartani. Ugy gondoltam, pár esztendeig leszek irtok, azután megtesznek kasznárnak, arra pedig nyomban megházasodom.

Pedig nem úgy történt. Én mindjárt a gazdatisztségnél kezdtem.

Ujságból olvastam, hogy a Kenyeri föld-birtokos gazdatisztet keres. Kötelessége hétszáz holdat kezelni teljhatalommal; fizetése meg annyi, a mennyiből tisztességes ember megélhet.

Eredetinek elég eredeti. Különösen a teljhatalom tetszett nekem módnélkül. Abból láttam, hogy nagyságos Kenyeri Bálint ur igazán okos ember. Csak én kerülnék hozzá, majd megmutatnám neki, hogyan lehet minden barázdából aranyat préselni. Nem is ér az Kovát sem, mikor az önézetes gazdatisztet folytonosan ide-oda ránczigálják.

Irtam neki, van-e már kiszemelt embere, mert ha nincs, akkor nyomban küldöm a folyamodványomat minden diplomástul.

Pár napba tellett mindössze s megkerült a válasz. Azt írta benne nagyságos Kenyeri Bálint földbirtokos ur, süssem meg a diplomámat; neki emberre s nem oklevélre van szüksége. Azért ha vállalkozom, perczet se teketőriázak, hanem foglaljam el az állást rögtön.

Az az ember kezdett tekintélyre vergődni előttem. A fejemet vesztettem csaknem, ugy csomagoltam. A biztos állást kár lett volna szélnék eresztetni: a Rába körül szép birtokok vannak s ki tudja, milyen pompás tere nyílik tehetségimnek ott Kenyeriben.

A vasuti állomáson már vártak rám. Parasztember kiabálta nevemet folytonosan s hogy megcsipett, fölültetett szekerére.

Komisz parasztszekér volt, ha mondom. Legalább is valami uri batárra számítottam. Mert egy hétszáz holdas uraság jobban kitehetne magáért: Kár, igazán kár az első benyomásnál már annyira elrontani a dolgot.

Vagy talán a gazdatisztjét nem veszi semibe?

Kedvetlenül másztam föl a kocsiba s az egész uton szó kevés, de annyira se szántam el magamat.

Tarlók és barna áblás szintások mellett vitt az utunk. Benne voltunk az őszben, itt-ott vetettek is már.

Végre hatalmas taghoz értünk, mely parlagon terült el előttünk, a meddig szemünk elért.

— Hát ezt mikor szántják? — kérdeztem önkénytelen a kocsishoz intézve szavaimat.

— Annak csak az Uristen a megmondhatója — felelt amaz a lovak közé csördítve.

— Lusta gazdája lehet, meglátszik rajta.

— Az a mi nagyságos urunké.

— Kíé? — tudakoltam hangos érdeklődéssel.

— Hát nagyságos Kenyeri Bálint uraságé.

— Ne mondja! Lusta gazdatisztje lehetett, meglátszik rajta.

— Van is annak gazdatisztje — sunyorgatott a kocsis.

— Hát ha nincsen, a cselédeknek lehetne annyi eszük, hogy őszszel szántani is kellene.

— De mikor nincsen, uram, annak cselédje is.

— Nincsen? — bámultam el én. — Hát hogy lehet az? Ki eteti az ökröket, lovakat?

— Nem kell azokat, uram, etetni.

— Kenyeriben persze levegőből él az igavonó.

— Abból ugyan nem, de a nagyságos ur minden marháját a zsidó vitte el.

— Annyira el van adósodva? — faggattam kissé idegesen a kocsist. Már kezdtem bánni, amiért sülyedő hajóhoz kötöttem jövőmet.

— Jaj, dehogyan van, kérem — ellenkezett a kocsis — a nagyságos ur garassal se tartozik senkinek.

— De hát akkor miért vitte el minden marháját a zsidó? — bosszankodtam én.

— Mert nem volt, a ki etesse — volt a válasz. — Tetszik tudni, a mi nagyságos urunk igen jó ember, hanem az a nehéz természete mégis meg van, hogy igen szeret pofozkodni. Nem rossz szándékai teszi, de mégis pofozkodik folyton. S a miatt nem vallja ki mellette semmiféle cseléd se. Két esztendeje történt őszszel, minden cselédje összebeszél s egyszerre hagyták a faképnél valamennyien. Csak a Babi maradt meg. Arra pedig a mi nagyságos urunk úgy megharagudott, hogy minden igavonóját eladta.

— És a birtokból mi lett? — kérdezőködttem én.

— Mi? Hiszen tetszik látni, hogy parlagon hever.

— Két esztendő óta? — szörnyülködtem el én.

— Két esztendő óta — hagyta rá a kocsis.

— És a nagyságos ur mit csinál?

— Pipál, meg vadászni jár. No meg Babi-val veszekedik. Hanem azt, dicséretére legyen mondva, nem pofozza meg sohase. Dajkája volt még gyermekkorában.

— Én hát szép helyé keveredtem — mormogtam magamban. — Hogy itt nem vallok böcsületet, azt már betéve tudtam.

Beértünk a faluba. Hosszu földszintes ház előtt állott meg a szekér. Be nem fordult az udvarra, most már tudtam, hogy miért nem került eléem kocsi. Ló és kocsi hiján parasztkalkalmatosság hozott engem az állomásról.

Kiváncsi voltam, hogyan fogadnak.

Kenyeri Bálint ur maga jött ki eléem.

— Szervusz öcsém! — kiáltott rám jókedvel — látom, nem rázta ki a szekér a lelkedet. No csak kapaszkodjál jól bele a lócsbe. Most ugorj... így ni... jó tornamester veszett el benned. Kerüljünk bellebb.

Karofogott és bevezetett.

— No ugy-e harapnál egyet? Babi! Babi! Hamar azt a sonkát, no meg szopj egy tökre valót a sarokhordóból.

Tömzsökös asszony fordult ki a szobából. Minden olyan hamar történt, az öreg annyira összevissza hadart mindent, hogy hitemre mondom, időm se volt szóhoz jutni. Most üdvözöltem csak.

— Jól van, jól — kapott szavamba ő — megjöttél öcsém és punktum. Ezentul egymás mellett élünk, együtt pipálunk, együtt vadászunk...

Ugy is lett, két hetet töltöttem az öreg mellett, de hunczut legyek, ha mást tettünk, mint csak pipáltunk és vadásztunk. Értettem mind a kettőt s a mellett szinte elfelejtettem, miért is jöttem én tulajdonképen. Vártam, talán ő hozza szóba.

Hanem végezetül röstelleni kezdtem a dolgot.

— Bátyámuram — szólítom egyszer — aki, hogy fáradtan hazaérkeztünk a vadászatról — ez majd mindig így megy?

— Van talán valami kifogásod ellene, öcsém?

— Van — feleltem egészen határozottan — én gazdatisztnek jöttem.

— Jól van no.

— Talán fogadhatnék cselédeket, vehetnék marhát...

— Meg ne merd próbálni, kölyök — riadt rám haraggal — mert föl-pofozlak mindjárt.

— Köszönöm szépen, bátyámuram, a pofon nem kenyerem. Odább állok előle még idejében.

— Ez is csak olyan kutya, mint a többi — viczorította Kenyeri Bálint dühében.

Arra azután nálam is fölforr a bögre. Ilyen paraszt mellett perczig se maradok tovább. Lám, máris hogy czimez s amellet nyilván a cselédekkel helyezett egy sorba.

— Kitellett az esztendőm, nagyságos Kenyeri Bálint ur — mondtam neki bosszusan.

— Vigyen az ördög — volt a válasz.

Magam kerestem a szomszédban alkalmatosságot. Fél óra mulva a kocsis szíjjazta már a bőröndöket. Kenyeri Bálint felénk se nézett, a végén magam mentem be hozzá búcsúzni. Böcsület okáért tettem.

— Az Isten megáldja, urambátyám — próbáltam a barátságos hangot eltalálni.

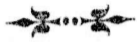
Először szót se szólt, némán állott, mint valami kőszobor, hanem azután megragadta kezemet, megszorította s a végtelen szemrehányás hangján mondotta:

— Öcsám, hát igazán csalódtam benned? Csakugyan elhagysz engem?

Köny csillogott a kemény öreg szemében. Nem tudtam, mi történik velem. Én is megindultam, sirni tudtam volna, mint a kis gyermek. Többet nem beszélünk, mert kifordultam a szobából s azt mondtam a kocsisnak:

— Hordja be a csomagokat, mert nem megyünk!

— — — — —
Egy esztendő, s a Kenyeri uradalom gazdaság lett. Könnyű ott buzát vetni, hol a föld két esztendeig gyűjti az erőt, hogy azt megteremje. De a fő mégis csak az volt, hogy az öreget leszoktattam a pofozkodásról.

A hóvirág.

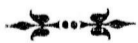
*A misén ott volt Ida is,
A szép halvány jegyzőleány,
S álmódzó éjszemével
Édesdeden nézett reám.
Körüllünk az ének zengett,
S beáradt a tavaszi fény.
A doktor halkán így szólt hozzám:
„Egy év múlva meghal szegény.”*

*Az erdőn át hazakisértem.
Oly halvány volt, olyan fehér,
Mint a gyöngye kis hóvirág,
Mely nyarat, őszet soha nem ér.
És vidám volt, és oly kikelet,
Mint maga a szép kikelet,
Mely friss lombok koszorúit
Bontogatta fejünk felett.*

*Az erdei fülemile
A bokrok közt dalolgatott.
— Álljunk meg, szólt. És a szemén
Egy harmatepp, könny csillogott.
— Kis Ida, mért sír? mondja csak.
— Egy mese jut az eszembe,
Egy mese, — szólt mosolyogva, —
Hogy a madár leány lelke.*

*Az utfélen vadrózsa nyílt.
Szólt: — Hajamba tűzök egyet.
És két bimbót leszakított,
S kalapomhoz tűzött egyet.
És mikor elváltam tőle,
Megszorította a kezem.
Utána néztem hosszasan,
S nem láttam többé sohasem.*

Gárdonyi Géza.

Ünnepi vidámság.

Irla: özv. dr. Személy Kálmáné.

Nagy istenáldás a jó kedély. Ifjuság, szépség, testi erő hervadók, mint a nyár virágai; gazdagság, tekintély, hatalom mulékonyak, mint a délibáb; barátság, szerelem változékony, mint az áprilisi idő; a kiművelt nagy ész gyakran a kétség és vigasztalanság szakadékos utaira csalja az embert, a túlértékenny sziv pedig több szenvedést, mint örömet okoz: de akinek ép, vidám kedélye van, az megőrzi arczának simaságát, lelkének ifjuságát. Azt nem háborgatja bírvagy, hatalomvágy; nem rettegési anyagi javak veszendő volta; annak lelkébe nem vájnak mély barázdát a szenvedések; az meg tudja tartani a sziv és ész jótékony harmoniáját s mint Eötvös mondja «önmagában hordja szerencséjének biztosságát».

Igen, oly közel van hozzánk a szerencse s mi sokszor egész életen át kergetjük hiába. Törünk előre, küzdünk gazdagságért, dicsőségért és sokszor a szeretet legszorosabb kötelékeit szétteppjük érte. Dicsökszünk nagy haladásunkkal, sokoldalú tudományunkkal s nem veszünk észre, hogy rideg szellemi életet élünk; vergődésünkben romlásnak indul lelki tehetségeink harmoniája; aztán idő előtt csöndes, homály emberekké leszünk, arczunkra felköltözik a melancholikus vonás, melyet csakhamar felvált a hippokratési.

Bizony, ebben a rohanva törekvő korban vajmi ritka az igazán jó kedélyű ember. Koronként fellobbanó, csapongó kedélyű akad elég; akadnak epikuristák sokan, kik az élvezetet, örömet tüzik ki életcélül; de a tulhajtolt örömök lankasztólag hatnak; a tomboló kedv után kietlen boru ül a lélekre s az ilyen zaklató életkedv fásulttá igen, de boldoggá nem tehet.

Van azonban a kedélyhangulatnak egy neme, melyet állandóvá tudnánk varázsolni, boldoggá tehetné a halandókat s ez az, melyet a komoly böjtnapok után a feltámadásnak ünnepén érez a keresztény ember. Leveti akkor a mindennapi gondot, felejt az életküzdelmeket s lelke mintegy földi salaktól megszabadulva, egy magasabb, derültebb hangulatra emelkedik, mely könnyíti a szivet és hálás szeretetre indítja Isten és ember iránt; mely nem támaszt vágyakat csak tiszta örömet; mely nem zaklat, hanem békét, derült nyugalmat teremt; melynél fényesebbnek tetszik a tavaszi nap ragyogása s mosolygónak látszik az egész világ. Ilyen az ünnepi vidámság. Mily boldoggá tehetné az embert, ha kísérné egész életén s vannak mégis, kik a szent ünnepen sem élnek vele.

Vannak szerencsétlenek, kiknek a szent ünnepen sincs mosolyuk; pedig a tiszta sziv, — ha elsírta könnyeit, — ismét termékeny az öröm vetéseire s ismerünk boldog szegényeket, mert mint Arany mondja:

«Van néha öröm is a keserűségben,
Mint tarka szivárvány a behorult égen.»

De ismerünk boldogtalan gazdagokat is, kiket szerencse, hatalom hordoz karjain s nem látják meg az élet örömeit, vagy élvezni nem tudják, mert ünnepi vidámság csak romlatlan sziv és jó lelkiismeret közt ver tanyát. Vagy derűtlenség sugárzik-e a hitetlen, szeretetlen ember homlokáról? És ki látta a bünt vidáman, mosolygó arczczal ábrázolva?

Romlatlan sziv mellett kifejlett lelki élet is létfeltétele a valódi jó kedélynek. Igaz ugyan, hogy falusi emberek közt sokkal több a vidám kedélyű; de ők távol vannak az élet csataterítől és nem tudhatjuk, nincs-e fejlettebb lelki-életük, mint az élvezetekbe merült városi embereknek. Annyi bizonyos, hogy az ős ember nem mutathatott fel valami emelkedett kedélyhangulatot s hogy az indiánok vigalmaiban hasztalan keressük a kedélyességet.

Minél műveltebb az egyén, minél fejlettebb az izlése, annál fogékonyabb az élet szép oldalai iránt, annál több érzeke van az örömök iránt. Ez az öntudatosság teszi előttünk oly kedvessé a kedélyes embert. Megbecsülhetetlen a vidám társaság. A jókedvű, élces ember fellanyozza környezetét s delejes vonzást gyakorol maga körül. Önkénytelenül köréje csoportosul a társaság, míg a magába borult, buskomoly embert mindenki szívesen elkerüli.

De nem is csoda. Az élet maga elég szomorúságot vet utunkba s a világ olyan, a milyennek nézzük. Ha tehát valaki rózsaszín szemüvegen át mutatja nekünk, színesebben nézzük, mintha fekete színben tárják elének. Nem hiába mondja Home, hogy: «Az optimismus többet ér ezer font évi jövedelemnél.» Inkább tekintünk a világot paradicsomnak, mint siralomháznak; magát az életet ezzel nem változtatjuk, de sokkal elviselhetőbbé tesszük. Azért hódolunk társaságban is önkénytelenül a vidám emberi kedélynek.

És milyen ritka az ilyen kedély a mai világban! Az embert nevelni kell a vidámságra s a mai kor, a mai életnézetek nem alkalmas nevelők. Ma a gyermek duskál az ifjuság örömeiben, az ifjuság fenéig őríti a felnőttek élvezeteinek poharát. Így korán elernyednek

az idegek, fásult lesz a sziv s kicsi örömöknek örülni nem tud.

Hiszen legyen felhőtlen a gyermekkor s örömben gazdag az ifju kor, mert jól mondja Vörösmarty:

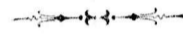
«Egy van örömkor az életben, szép rózsá napokból
A kény árja körül koszorúvá fonva. Vidáman,
Mint buvár, megy az ifjuság közepette. Jaj annak,
Aki nem örvend itt s szilajul elhanyja virágít.»

De vétek kimeríteni az ifjukorban az örömök tárházát, mert akkor «rövid a kikelet és hosszú a hervadás.» Az a baj, hogy nagyon is odaadja magát az ifju a földi örömöknek, tág teret nyit a szenvedélynek, azután nagyon korán kezd a panaszt, idő előtt támadnak testi, lelki bajai s oly könnyen elveszít a vidámságot, egy élet kincsét.

Pedig a vidámság az az éghajlat, mely alatt a legszebb virágok teremnek: a humanismus, a barátság, a szeretet legszebb virágai. A vidám élet szereti a szépet és jót s azért belőle, nem a fásult kedélyből fakadnak az emberi erények, e napsugarai a családnak és a társadalomnak.

Csak hogy a kedély fejlődéséhez melegség és nyugalom kell. Azok a tényezők, melyek hiányoznak a mai társadalmi életből, hol az idegizgató jelenségek folyton apasztják azon testileg-lelkileg egészséges emberek számát, kiknek természetes állapota a vidámság.

De ott van a család, a nyugalom, a melegség fészke. Dusan termő talaj a kedélyesség fejlődéséhez. Bár ezek az ünnepnapok, — melyeken a családi élet rózsái nyílnak, hoznának bő termést az ünnepi vidámság derűjéből, hogy sugárkévébe fonódva, bearanyozza a hétköznapok szürkeségét is.

Sír a malom.*

Irla: Krüger Aladár.

Hívős van kint, tagadhatlan,
S bent unalmas a hangulat.
Elég volt a társasjáték,
Margit ásít, azzal mulat.
Üljünk közbe, s míg Ilonka
Elvégzi a terítést:
A ki álmos, mint már Margit,
Annak mondok egy mesét,
Egy kísértetes mesét.

Tisza partján szegi malom,
Beh szomorú a zúgása!
Mintha hajnalhasadástól
Estig sirna, sírdogálna.
Onnan foly a Tisza vize
Olyan bőven Eszlárra,
Azt mondják, hogy sír a malom,
Könnye foly a Tiszába,
Attól bő a hulláma.

Tisza partján szegi malom,
Vigan búgott nem is régen.
Hej, mikor még szüreteltek
A Czigány-hegy tetetében!
Mikor még volt a Hegyalján
Aranytermő venyige,
S két szép lány is a malomban:
Az egyik, mint Erzsike,
A másik, mint Gizike.

Haragusznak? Ah, bocsánat,
Nem, nem voltak ilyen szépek.
Hanem azért Szabolcsban már
Szemrevaló fejéknépek.
Szépségüknek, jóságuknak
Egyformán nagy híre kelt,

* Szabolcsmegyében, a hegyaljai Czigány-hegygyel szemben van a szegi malom. Erről mondják, hogy sír. Miért mondják? Azt senki sem tudja megmagyarázni.

A tarczali esperestől
Kaptak is dicséretet,
Mindketten dicséretet.

Kaczagásuk, dalolásuk
Majd fölverte a vidéket.
Tüzes szemeik mosolyára,
Tűzbe jöttek a legények.
Még a malom kereke is
Olyan vigan zakatolt,
Azt mondták, a szegi malom
Maga is csak kaczagott,
Mint a lányok, kaczagott.

«Szép hugoescám! Hát neked már
Mikor kötik hajad kontyba?»
«Molnár legény — lisztes legény!
Malomköre legyen gondja!»
«Hugodnak is, a mint tudom,
Bíró fia udvarolt...»
«Régen volt az! Udvarolt, míg
Utilaput nem kapott.»
— S a malom csak kaczagott.

Molnár legény, bíró fia,
Telkes gazdák ifja, véne,
Maga hordja gabonáját
Szegi malom kerekére.
Őrlés közben tere-fere,
Szép lányoknak szép szavak —
Víg a ki jön, bús a ki megy,
S egy kosárral gazdagabb,
És a malom csak kaczag.

Szegi malom kerekének
Meg-megakad a járása.
A Tiszának is ott alant
Olyan lassu lett a hulláma!
Patakról egy diák-úrfi
Sokat jár le csolnakozni —
Száll a szellő, szóbeszéd jár,
Haraszt zörög hallhatón,
Hallgat, megáll a malom.

Két asszony nem szép, ha pöröl.
De hát náluk mégis hagyján.
Ám ha két szép, bájos lányka
Összepöröl néhanapján —
Teszem, hogyha közülünk most
Sárika, meg Miczike —
Bocsánat! Nem szóltam semmit.
Ne hallja meg senki se.
Elég, ha már Szegibe. —

«Értem jön ő!» «Engem szeret!»
«Ugyan rajtad mit lehetne?»
Ha megölel, akár csak egy
Malomkövet ölelgetne!»
«Téged pedig sétabotnak
Használna, ha szebb volnál» —
«Rágalmazó!» «Nyelvedeskedő!»
S szörnyü ribillió jár
Tiszaparti malomnál.

Patakra a diák-úrfit
Várják vissza — mindhiába.
Szegi malom hallgat róla,
Mit szóljon ő lány dolgába?
Egyszer aztán kifogták a
Diák-úrfit Tokajon,
Ugy hozta a Tisza vize
Egy rozoga csolnakon,
Megölve egy csolnakon.

Száll a szellő, szóbeszéd jár,
Szegi malom rózsáiról.
Szép rózsákon szúrós tövis,
Ha letéped, meg is gyilkol. —
Vallatják napestig őket,

Tíz bíró kifáradott,
Mind a kettő magára vall —
Kik a tanúk? Egy halott,
S a malom — s az hallgatott.

Szegi malom két rózsáját
— Mit tegyenek? — elbocsátják.
Mennek haza. Csillagos ég
Hallgatja a szemrehányást.
«Én öltem meg?» «Mért szeretted?»
«Az én csókom!» «A késem!»
«Engem ölelt!» «Engem csókolt!»
S ott a töltés mentében
Foly a Tisza setéten. —

Ah, a tea itt van készen.
Hamar véget a mesének.
Nem is tudni, mi lett vége
A két szép fejércselédnek.
Minap, mikor arra jártam,
Pergett, örölt a malom,
Mint a Miczi piczi szája,
S a hogy hallom, hallgatom,
Mintha sírna a malom.

Éjszakánként csolnakázni
Nem mernek a malom mellett.
Szegi molnár leányai
A Tiszából ki-kikelnek.
Aranyhajuk kibomolva
Villog a holdsugaron,
Keresztet vet, a ki látja,
Hogy suhannak a habon —
S mint sírna a malom.

Szegi molnár két leánya
Diák-úrfit csak keresi.
És azóta nem kaczagnak
Szegi malom kerekéi.
S ha a Tisza meg-megárad,
Összesug a Hegyalja
Félve, fázva (mint most maguk):
Sír a malom, garatja
Két szegi lányt siratja.

János megjátja magát.

Irta: Tömörkény István.

János a rendőrbíró előtt áll, mint előállított egyén. Ehhez képest részben szomorú, mert a kihágási bíró elé való állás rendszerint bűnszót jelent, másrészt azonban János vidám, mert bor van Jánosban. Nem sok, de éppen elegendő arra, hogy János, midőn szomorúságáról feledkezik, a nagy falu tükörbe nézzen és abból a bajszát igazgassa. Csavarja fölfelé, mert az egyik bajszát éppen sehogy sem akar állani.

— Hej, te... — mondja neki halkán — de alhatnál.

A ruházatát is rendbeszedni igyekszik. Biz arra ráfér, mert János nagy violenciából került ide a bíró elé rendőri segélylyel. János ugyanis kora hajnalban bejött a tanyából az asszonnyal, hogy elad egy kocsiderékra való miegymást. Az asszony a csirkékkel a csirkepiacra ment, ő a buzával a buzapiacra s miután eladta mind, úgy vélte, hogy ezuttal leghevesebb lesz valamely kocsmába beövakodni. Ez már, akárhogy keressük, megtörtént s miután János bort ivott, pályázni kezdett. A pipát zsebre vágta. Nem való a városba pipa. Úr az ember a városban. Szivart vett, bőr szivart, továbbá szivarszívó szópókát, a szivart a szópókába, a szópókát a szájába tette, fujta a füstöt, ha jött s megint csak pályázott. Közben néhol betért némi italra, azt ki is fizette tökéletes tisztességgel és egyre jobb kedvvel pályázott tovább. Járt-kelt mindenfelé. Egyik szivarja már el is fogyott, de ő észszel élő ember volt s mielőtt eldobta volna, hogy gyufát ne kellessen gyujtani, a régi csutkájánál rágyujtott

az újra. Nincsennek azonban tökéletes gyöngyörségek e világon. Lám, az első szivar milyen szépen szólt, ez meg sehogysem akar szólani (bujjon az ördög bele, a ki csinálta). János szivja a szivart, ám a szivar csak nem szól. Már látja, hogy csak elő kel szedni a masinát. Azonban hol a masina? Sűrűn tapogatja magát körül.

— Hol vagy, hé?

A mellényzsebekben keresi legelsőbb, mert ott a helye a masinatartónak, azután a kabátban. De nincsen sehol. János gondolkozik egy darabig az utfélen, azután megfordul és halad vissza abba a kocsmába, ahol legutóbb járt. Dühösen nyitja be az ajtót.

— Ugy-e? — mondja a kocsmárosnak.

— No? — kérdezi amaz.

— A masinatartómat adja elő.

— Micsoda masinatartót?

— Hát az enyimet. Itt hagytam. Ezen az asztalon. Sárga tartó, husz éve vettem a koszteleki vásáron, de nem adom husz ujért, olyan jó járása a kupakja.

— Az löhet barátom, hanem itt nem hagyta kend.

— Dehogy nem — erősködik János.

— Ejnye no — mondja a bormérő — ha itt hagyta volna kend, akkor itt volna, ugy-e bizony?

János gondolkozik, bár a sok ital miatt nem megy ez valami könnyen. Nini. Csakugyan. Ha ott hagyta az asztalon...

— Hát ügön! — véli.

De csakhamar gyanusan teszi hozzá és végignézi a kocsmárosat:

— Ha ugyan, — mondja — ha ugyan gazt nem vetült rá valaki.

A bormérő fölpatlan:

— Tán engöm gondol kend?

János nyujtogatja a nyakát és a fejét csóválja.

— Hát, — mondja, — hát...

A kocsmáros mérgesen rántja elő a zsebéből a maga gyufatartóját.

— Hát mit gondol kend? — kiáltja. — Hogy nekem a kend masinatartója köll? Hisz ehun az enyim. Kénai ezüst.

János elismerőleg tekint oda. Valóban, ennek az embernek meg van a tulajdon gyufatartója. De hát hol van akkor az övé? Csodálatos ez.

— Tán másutt hagyta kend? Merre járt kend?

— Jártam én sokfelé, — sóhajt János s előhuzza a külső zsebéből a keszkenőt, hogy a homlokát törölje vele. A mint kihuzza, kiesik a padlóra a masinatartó s nagyot koppan, hogy még a híres kupakja is kinyilik.

— No, a hol a! — mondja a kocsmáros.

János néz a tartóra s azután az emberre s megszegyenül. Ejnye, ejnye. Fölveszi a tartót s megnézi mind a négy oldalát. Mit szóljon most már, hogy ezt a jó, derék, becsületes embert így gyanusította.

— No egy fél liter bort erre a nagy ijedségre, — szól a békéltetés szempontjából.

Ily módon történt, hogy János békéltetni kezdett. Jó sokáig csinálta ezt s a mikor végeztül eltávozott, már éppen csak hogy állott a lábán. Igen hadi kedvben volt. Jött vele az utcán szemközt egy ember létrával, a létra megütötte Jánost, János megkapta a létrát és nagyot rántott rajta. Mind a hárman a földre estek, azután összegabajodtak. A létrás ember Jánost torkolászta, János meg amazt. Így csatáztak, a mikor a rendőr elválasztotta őket. János azonban sehogy sem akart a válásba egyezni. Ugy vélte, hogy annak még jár valami s a mig azt neki ki nem adja, nincs tökéletes egyenlőség. A rendőr más véleményen volt, János ennél fogva most ennek esett s akkorát rántott a kabátja szárnyán, hogy minden gomb lepattozott róla. Így tülekedett, mignem jött egy másik rendőr is, közre kapták Jánost és vitték a bíró elé. Sok ember nézte János felvonulását, a gyerkőcök kiabáltak, nevettek, János pedig huzatta magát.

— Az én adómbul vagytok — gondolta — hát huzzatok.

Följutottak a bíró elé s miután egy ideig ácsorgni kellett az ajtajában, János bejutott hozzá. Időközben a feje is tisztult s egész csöndben hallgatja most, hogy miként vádolja a két rendőr. A létrás emberen kezdik.

— Ű ütött meg a létrával elsőbb — védekezett János. — Fejbe csapott.

— Hát aztán, azért a földre kell gázolni valakit?

— Persze — feleli nyugodtan.

Most meg a rendőri dolgok következnek. Hogy megtépte a ruhájakat.

— En? — kérdezi János — én?

— Hiszen itt van rajtuk a ruha, látható, hogy meg van tépve — mondja a bíró.

János végignézi a ruhákat és a fejét csóválja. Biz' az meg van tépve. De ki tépte meg? Ki téphette?

— Mán, tekintetős uram, azt senki mög nem látja rajta, hogy én tiptem le. Mert én nem tiptem.

A bíró haragosan szól Jánosra, a ki el van határozva, hogy keményen védekezik.

— De hiszen mind a két rendőr is tanu rá.

— Hát mindön embőr azt beszél, a mit akar... Most a mi rosszaság van a ruhájukon, mind rám fogik.

János ezt méltatlankodva mondogatja s olyan erővel akasztja bele hüvelykujját a mellénye gomblyukába, mintha soha többé onnan kivenni nem akarná.

— No — mondotta a bíró — ilyen tökéletlenséget kár beszélni. Olyant már csak gondol kend, hogy ez a két rendőr rongyos ruhában állt a poszton?

— Hát — felel János — én nem tudhatom... De most mindönt rám kenynék. Tudom én az ilyesmit. Mikor én katona voltam, a mi ablak kitört a kaszárnyában, sose vágatuk be. Hanem gyűlt valami szél, zivatar, arra fogtuk, hogy az törte ki... Ugy nézöm, tekintetős uram, hogy most én vagyok ilyen szélvészforma itten.

Védekezését megmosolyogják a szobában levők, a mire ő is vidáman erősködik:

— De ugy igaz, kéröm, möghigyjék.

— Már pedig nem ér ez a beszéd semmit — véli a bíró. — Botránny okozott kend az utczán, azért megbírságolom.

— Csak nem törszi tán a tekintetős ur? — kérdezi János.

— De teszem én. Máskor ne igyon kend annyit.

János félszeggel néz a bíróra.

— De ugyan kéröm, — vált most a beszéden — mögissza más is a bort, nemcsak éppen én. Az embőr begyün a városba nagyritkán, hát egy kicsit elszórakozik. Nem olyan nagy vétők az. Nézze a tekintetős ur, még a csillag is megszalad néha az égön...

Nagy mondás ez és Jánosnak körülbelül igaza van vele. Még a nagy égen, az örökös állandóságon is megjátszák magukat néha a csillagok. Azonban mindegy, itt nem esik tekintetbe. A bíró kimondja a két forint bírságot, a mit János huncotva fogad. Lassan gombolja ki a mellényt s föltekint a padlatra, mintha onnan várna segédelmet.

— Haj, haj, — sóhajtja.

De a zacskót csak elő kell venni. János lassan huzza ki belőle a két forintos tallért s egyenkint az asztalra rakja.

— Ehol vannak e.

— Így ni — mondja a bíró. — Látja kend, ez volt a mulatságnak a sahangja.

Szóltatnival költözi be a zacskót János és a mellény mély zsebébe süllyeszti. Átveszi a nyugtát, a mit a pénzről adnak s kinyitván, beletekint. Lassan megindul kifelé, a papírt lobogtatván. Az ajtóból még visszaszól:

— Ezt mög majd berámáztatom, hogy rá-emlékőzök az urra...

Feltámadás!

Irta: Szabó Ilona.

A nagyságos képviselő urat valósággal halálra gyötörte már az unalom. Egy egész hosszú hete, hogy sunyi ábrázásu inasán kívül más élő lényt nem látott. Éppen mint ha a kerepesi-uti temető legtovábbi részében egy jeltelen kis sírgödörben feküdnék, úgy nem kereste fel senkise. Itt hánykolódik ágyában testi és lelki fájdalomtól gyötörve s nincs egy lélek a vilá-

gon, mely résztvevő szavával közelednek hozzá. Rettenetes dühbe borult e miatt. — Hát mi-csoda vihar sodorta el az embereket a föld színéről, hogy senki se nyitja rám az ajtót; vagy én már nem is létezem számukra? — tombolt magában, valahányszor sangvinikus vére felzaklatta a magára oktrojált fásult nyugalmából.

Majd kiugrott ágyából olyankor, mikor a leghízelgőbb véleményével ostoba pofájának címzett inasa belépett szobájába. Szerette volna kivágni az ablakon, hogy szétloccsanjon az Oktogon-tér kemény faszterén hülye agyveleje. Pedig ennek is olyan normalisan kifejlődött agyvelő dolgozott koponyájában, mint a képviselő urnak. Hja, de hát ő az ur, az meg szolgál. No de szerencse fel, szerencse le!... Ki tudja, nem-e tölti be ez a hülye agyveleje szolgálja a szenális képviselő ur helyét valahol. Valahol... tán valamelyik szép asszonynál, ha másutt éppen nem lehet. Ki tudna az ilyen dolgok mysteriumába előre behatolni?

Ez az egyetlen ember maradt mellette a nehéz napokban; ez nem hagyta cserben akkor sem, mikor mindenki elfutott mellőle. És mégis akkor gyűlölte meg ezt a kutyahüségű embert, mikor rajta kívül senkije se volt, mikor legjobban rá volt szorulva. De jó arcot kellett vágnia ennek lábatlankodásaihoz, mert még egy nyomorult cigarettet is csak úgy szívhatott el, ha ez meggyújtva a szájába dugta.

Igy azután, ha belebámult a cigarettafüst finom kavardásába, némiképp lecsillapult. Ilyenkor tompa hangon, rezignáltan sokszor elmormogta.

— Letörtem. Czudarul letörtem... Mint egy nyomorult versenyparipa. — S csaknem sirva fakadt keserűségében. A cigarett messze repült a szoba valamelyik zugába s momentán felforrott, lángolt a vére.

— Ah, ez scandal! — kiabálta. — Ezért ugyan kár volt hősielkednem. Tán a butaság legsötétebb telhője borult a világ agyára, hogy nem emlékszik reám senki. Senki?... Az az asszony se?... Az az asszony, akiért összevagdalt, átlukasztott testtel itt vergődöm már egy rémségesen hosszú hét óta. Lesem minden perczen a jöttét, mint egy haszontalan gymnázista tacsó az ideálját. Mindannyiszor örömtől reszket a szívem, valahányszor ez a mam-lasz bedugja ostoba pofáját. Milyen feldühösítő, keserves család ez!... Eh, nyomorult világ, hitvány emberek!

Tehetetlenségében véresre harapálta ajkait, a türelmetlen hánykolódásban felszakgatta testéről a kötéseket. De az a hig agyveleje, mintha neszét vette volna a dolognak, sietett befele, mikor kitört a nagyságos uron a krízis. Jóságos zsarnokoskodással, zsémbeskedve experimentálta alacsonyabb hőfokra szállítani urának exaltált kedélyhangulatát. Megdorgálta, mint egy akaratos, rossz gyermeket, mesélgetett neki, mint egy türelmes dada a nyugóskodó kis babának. Mesélt a nemrég elmúlt időkől lopta vissza; szólának pedig romantikus, tiszta falusi idillekről, miknek a becsületesség, az igazlelkűség adta meg az alaptónusát. A fantázia szinte gyönyörködött az erőből duzzadó, egészséges szereplőkben, kik az Alföld kellő közepére tűző nap forró hevéből lopták arcuk gyönyörű in-karnatját.

Fokozatosan s majdnem indolens módon érvényesítette egész presszióját, nem túrva semmi contradíctiót. Ki hitte volna, hogy ez az alamszi ember ennyi erélyességet tanusítson?... Lassankint azután megértette a nagyságos ur is szolgálja intenzióit. Beopta magát a lelkébe valami gyöngye kis fuvallat az alföldi kristálytiszta, józan levegőből, mi a romantikus mesékből szállott fölé.

Átengedve magát sorsának, fásult, depimált érzések szövődtek hangulatába. Így azután csendesén visszazállingózott bele az életerő. Lábrakapott. — De a hogy legelőször megérezte talpa alatt a szilárd talajt: fenomenális bosszuvágyat érzett magában. Megint piros, meleg vére szomjazott. Ha csak egy csep párolgó vért lát maga előtt, mi az ő bosszúja nyomában fakad: boldog végtelenül. Szilaj, keleti vére tűzfolyamként zubogott ereiben; előntötte agyát, megfosztva gondolkodóképességétől. Ha most valamelyik ellensége előtte áll: egy megvadult tigris rettenetes erejével marczagolja széjjel.

De eszébe jutottak az utóbbi napok: tönk-

rement karrierje, számos párbajban történt megsebesülése, de mindenekfelett kegyetlen elhagyatottsága. Olyan momentum ez, a mi nem történik meg minden politikussal, de megtörténhetik az ilyen magát liberálisnak valló s a liberalismus sok mindent elérjő köpenyege alatt szerteportyázó üres fejű, véres száju demagógokkal. — Mégis marad legalább a számukra egy asszony a világon, akiben vigaszt, kárpótlást találnak, — őt az is elhagyta...

Elkezd gondolkozni: mi jutatta idáig? Az asszonyok?... Nem egészen. Ellenfeleinek tendenciózus rosszakarata? — hogy gondolja: főképpen ez. Inkompatibilitása? — Ezzel még nem kellene itt állania. Sok mindente gondol, vádol mindeneket, de magában hibát nem talál. Arra nem gondol, hogy az általa helyesnek vélt motívumokba belejárt az a sok csuf intrika, mit ő patent nélkül gyártott a mások bukására s mit az Igazság igazságosító keze halommal zudított fejére. Az ilyen véresszájú demagógoknak igen jó tükör ez, hogy belenézve, meglásák magukat és megundorodjanak a mások odatapadt véréből.

Akárhogy analizálta is állapotát, arra a czudar valóságában iszonyuan bosszantó ponthoz ért, hogy letört. Biztosan, de utánozhatatlanul. Olyan bukást produkált, amilyenre közönséges loyális gentleman nem képes soha. Csakis az ilyen semmiből lett valamik birnak privilégiummal a bukások ilyen rekordjára. Annak is csak az ilyen krakkélereskedő fajtája, a melyik kidugva a fejét a semmiből, elkezd mozgolódni s addig csuszik-mászik, míg felkapaszkodik az ugorkafára, ahol már valaminek érzi magát. S csak e hatalmi polczán tud szájhősködni, itt törnek ki belőle a csuszó-mászó faj magába fojtott érzelmei. Itt érzi jól magát, de ha váratlanul meginog lába alatt a talaj, ész nélkül rohanva bukik le a lejtőn s diszérmet nyer, mint a bukottak győztesse. Olyik megnémul a váratlanul jött veszedelmekre s hangtalanul vész el a semmibe, a vérbeli krakkéler még csak ilyenkor szájaskodik igazán, ontja a vért jobbra-balra, míg őt szintén ezen az oldalon is jól el nem páholják, de az existenciáját becsületesen megvédeni, továbbra is biztositanem képes.

... Hajdu Albert képviselő ur is amig kiheverte a párbajokban összeszedett ütlegeket, majdnem napirendre tértek fölötte. Minthogy így történik az mindennel: jönnek újabb, nagyobb szenzációk s a régebbi legnagyobbak kicsinyekké válnak. — Végigdől a pamlagon és gondolkozott. Jobban mondva emlékezett. Kipróbálta a memóriáját: elég erős-e arra, hogy visszanyuljék a gyermekkoráig. Hogy az ilyesmire a hatalom polczán nincs idő! Befogná talán azt az Istent káromló száját, visszarántaná azt a keresztgyalázó kezét s megóvna sok bal-lépéstől. S tán nem következnék be a reakció oda, ahonnan kiindult a — semmibe.

Az a gyermekkor, a miről mindig restelt emlékezni! Az a küzdelmes, nyomorúságos gyermekkor, aminek nincs egy kiemelkedő, gyerekes örömmel, boldogsággal élvezett momentuma. Emlékezetének a távlatában lát egy meggyörnyedt ősz öreg embert, a nagyapját. Rongyokba bujtatott vézna testét vonszolgatja faluról-falura; alig bírja a batyuját, de köhé-cselve siet előre, mert kell a garas. — Rá se gondolt mostanáig soha; hisz az emlékezés lerombolta volna hódító nimbuszát. Azt sem tudta, mi lett vele, bizonyára valamelyik falu határán megpihentette örökre fáradt hátát a nehéz batyutól.

Azután az atyja emléke suhant át képzeletén. Ez már nem bolyongott a garasért. Űzlete volt, előbb csak kis szatócs, azután mind nagyobb, fényesebb. Ez már jobban módosult a korszellemhez: megtanult csalni, meg hazudni és így boldogulni. Valósággal kierőszakolta az élettől a jólétet; neház birokharcot folytatott vele, amíg becsusztatott a boldogság cenztrumába. De hogy ki kellett ezt koplalni, rongyoskodni, nyomorogni! Micsoda gyermekévek!... Ah, de megszűntek. Küzdött ambícióval, a keleti faj szívós, megtörhetetlen energiájával. Elérte álmaikat, küzdése céjét. Van pénze s a pénzen megvásárolható minden. Hatalom, boldogság, mandátum, szép asszony! Nem kell ahhoz semmi ördögi taktika, csak pénz és ujra pénz.

Ő már az atyjánál is többre vitte. Egy

uton haladtak ugyan, de ő több raffineriával dolgozott s finomabb concemtusokat alkotott az életről. Lehet, hogy az apja is eljut ezen stádiumba, ha több idő áll rendelkezésére; azonban reá már kimondatott a sentenzia: meg kellett halnia. A fiára biztos, szilárd fundamentumot hagyott; okszerű tervekkel, becsületes munkával felépíthette volna rá szép jövőjének monumentális épületét. De az erős fundamentumon egy stréberkedve felfújt fellegvár állott, amit az első egészséges szélvihar nyomtalanul elsodort. A fundamentum még állott, bár abból is hiányzott már néhány koloszális kődarab. A mit újból fel akarna reá építeni, az csak egy szerelmes kis fészék volna, ahol édes párjával összebujva, a társadalom korlátain kívül, csupán egymásért élve álmodnák végig az életet.

Mindenből, a mit elvesztett, egyedül csak azt az asszonyt akarja megmenteni magának. A világ, az ezerfejú szörnyeteg, azzal nem beszélhet; annak a számára ő már jóformán halott, de a világban van egy asszony, a kinek tudna még forró szavakat mondani.

Fölkelt a pamlagról azon elhatározással, hogy beszélni fog vele. Nyíltan, becsületesen; — életében először. Legalább megtudja a saját értékét: ha az az asszony elfogadja, akkor semmit se törődik a világ ignorálásával. Ha nem? — akkor nincs más hátra, mint egy pisztolygolyó...

Előbb találkozott a szép asszonnnyal, mint számította. A lakására akart menni, hogy az az édes, puha, illatos szombácska legyen tanuja első becsületes vallomásának. — Egy este rászánta magát és elment a színházba. A páholya félelmetesen üres volt, mint a siralomház. Egészen a háttérbe vonult: az előadásból mit sem látott, de keserű gyötrődésekkel, egy éhes ember mohó vágyával nézte, szinte falta szemeivel az elegáns közönséget. Előadás után a foyrben félrehúzódva várta, míg ritkulnak a kimenők s alig vette észre, hogy közvetlen előtte a férjével szintén várakozik az ő szép asszonya. Egy párszor ránézett az asszony hosszan, mélyen; pillantása szinte provokálta a férfi köszöntését. Hajdu valami nyugtalanságot érzett e pillantások alatt; hirtelen feltekintett és egész önkénytelenül megemelte kalapját és a régi, szokásos intím üdvözléssel lépett közelebb.

— Csókolom a kezét, méltóságos asszonyom!

A tanácsosné az urához fordult s kíváncsiságot szimulálva, de érthető megvetéssel hangjában, kérdezé:

— Édesem, nem sejtí, ki az az ember?

Határozottan kiérthette belőle el nem mondott vallomására a választ. Jöttek újabb hódolók s az asszony el is felejtkezett letört lovagjáról. A tanácsos lopva odafutott hozzá, megszorítá bal kezét, minthogy a jobbot még mindig felkötve viselte. Nemes, jó szive megsajnálta ezt az embert. Itt látva maga előtt, felesége halálos csapást adó szavaitól megreszkenni: elfelejtette becsületeségét, megbocsátotta minden bűneit; azokat leghamarabb, miket ellene követett.

— Hogy vagy, Berczi pajtás, — mondá — nézzed ne vedd úgy, izé... a Hedvig szépséges asszony; hiszen tudod.

Valahogy ellágyult e közeledésre Hajdu, hálásan nézett az öregre, de mikor ez az asszonnnyról szólott, előbbi megaláztatása feldühösítette s arrogánsan vágta oda:

— Eh, ez is asszony! — és otthagya az ámuló tanácsost.

Odabaza egy pisztolycsattanással akarta megadni az utolsó akkordot silányul lejátszott életéhez. Szeretettel simogatta, mint valami kedves csillogó kis jószágot; de hirtelen eldobta és sehogysem tudta megmotiválni e bizarr cselekedetét.

— Nem fogom megadni a világnak az elégtételt! Ha a világ ignorál engem, én még jobban értek ahhoz, hogyan ignoráljam a világot. E kifakadás után épp oly hirtelen, mint az előbb egy újabb bizarr ötlete támadt Amily gyorsan gondolkodott, oly momentán cselekedett. Elutazott.

... A hajnal már egy alföldi kis faluban virradt reá. Egészséges, mély álmot aludt, mi után szinte megkönnyebült, megnyugodott elcsigázott, kimerült fizikumra. És nem bánta meg, hogy idejött. Jól esett neki ez a fenséges, ünnepies csend, a lőváros zakatoló, nyüzsgő városi lárma után. A tiszta, józan levegő üdítő illata felfrissítette lelkét, új erőt öntött bele.

Vágy szállta meg ezen egyszerű, becsületes emberekkel érintkezésbe lépni s hozzájuk csak valamennyire hasonlóvá lenni. Minden, ami környezte abstract dolog volt előtte és az ujság ingerével hatott reá. Ahogy megismerte: ihletet adott lelkének és megértette. Ezután tetteinek a nemesebb, finomult érzések voltak a rugói. Le kellett törnie, hogy fölemelkedhessenek. Lelkének jótétemény volt a bukás: megusztta a szégyen, a gyötrelmély tengerét s a bánkodás, a szégyenérzet vize lemosták lelkének szennyjeit.

Valami csodálatos, természetfölötti dolog volt az a változás, amin keresztül ment. Hogy az a véresszájú demagóg milyen féltő tisztelettel, imádságos áhitattal vette szájába annak az ő általa ezelőtt sokszor meggyalázott szentséges Istennek nevét, hogy az a bűnös kéz, mely oly számtalanszor tördelte össze a legszentebb fát: a keresztet, mily remegve kulcsolódott össze a szent kereszt előtt; — ezt csak az tudja megérteni, akinek a szive telve van isteni hittel és szeretettel s akinek az érzéseit, a tetteit e legnemesebb erények kormányozzák.

... Lehorgasztott fejfel lépkedett a temető felé és a virágvasárnap körmenet ájtatos hivei közé vegyült. Faluhelyen a templom legtöbbszörre a temető szélén áll, hogy az igazlelkűek még a halálban is közel legyenek az Istenházához. Csodálkozó tisztelettel nézte az ihletet arcú, imába mélyedt egyszerű embereket, mennyi szeretettel szorongatják kezeikben a virágos galyacskákat. Egész figyelmét lekötötte aztán a szent mise. Csaknem megállott az esze. Micsoda conceptusai vannak ezeknek az Istenről, micsoda hatalmasnak, mindenhatónak ismerik és hogyan imádják! Ilyet még sohasem látott.

És ezentul mindennap ott volt a temetőszéli kis templomban. Valami titkos érzés úgy huzta, vontá és ő is engedett neki. Ment örömmel, mert lelke ott nyugalmat talált; megkönnyebült és lassankint egészen megtisztult. Mélyen belevésődött az Istenember szörnyű sok, rettenetes kinja, emberfeletti szenvedése. Csak az Ég küldötte méltó erre s csak az képes elviselni ezt. Megindult lelkében magasztos érzéseket sejtett fakadni; iparkodott ez érzéseket úgy ápolni, hogy mély, erős gyökereket verjenek s örökéletűek legyenek.

Mikor a feltámadás dicsőséges ünnepélyét csodálta, érezte, hogy ő benne is feltámadt egy új lélek, amely tiszta, erőshitű és igazi katolikus. Nincs ebben többé semmi kételkedés, az isteni hit beragyogta és ennek égi fényességénél eljutott a meggyőződésig. Lelkének ez ujjászületése másképp rendezte be fizikumát egész háztartását; más, nemesebb mederben keringelt vére, gondolatai új, tisztább irányba csaptak, tetteit és érzéseit az Isten és emberszeretet vezették. Ugy érezte magát, mint a vak, ki először lát világosságot s csodálja a sohasem látott szépségeket, nemes kincseket. Megértette, hogy eddigi élete haszontalanul, bűnös módon átdorbézolt napok sorozata volt; az igaz élet csak most kezdődik, a nemes munka tere csak most nyílt meg előtte.

Aranyos napsugárral nyitotta fel szemeit a husvét reggele. Az öröm ragyogása vontá be az egész nagy természetet, ez tette derűssé az emberi sziveket, mert feltámadott a bűnös emberiségért iszonyu kinok közt keresztre feszített Istenember. A fehér templom sekrestyéjében aranyos napsugár glóriája övezett egy szeliden meghajtott fekete fejet. Halkan, ünnepélyesen hagyják el ajkait a szavak, melyekkel a katolikus egyházba való belépését jelenti. A két egyszerű öreg ember szelid tekintettel — amiben meg-megcsillan egy kis diadalmos öröm — néz a jóságos arcú fiatal plébánosra. Hála kél szívében, hogy ez az idegen térfi, kit sohasem ismertek, de a ki pár hét óta teljesen együtt érzett velük, ő általuk szerzette meg az Istent s lelke közöttük támadt fel...

... A szent kereszt jegyében megtanulta Hajdu Albert a volt képviselő és egy nagy tőkés bank vezérigazgatója, mit tesz az megvédni azt a legszentebb keresztet a minden oldalról jövő támadások és gyalázások ellen; megtanulta, hogyan kell becsületes munkával lerakni egymás mellé azokat a tiszta kőveket, melyekhez vér nem tapad, hogy felépüljön egy szép élet egyszerű, ragyogó épülete; megtanulta, hogyan

kell élni egy ezen a földön, hogy egy másik, boldogabb életet is biztosítsunk magunknak...

Mikor a régi, romlott erkölcsű világából egy barátja levetődött a kerületébe, annak egy eldugott kis falucskájában feltalálta a közjónak élve, az általánosan tisztelt és szeretett, humánus szívű, hajdani rosszlelkű szájhős kollegát, kit rég halottnak hitt Budapest. Csodálkozva vetette oda a kérdést Hajduknak:

— Hm. Tán valami szép arcocskával dicsekvő hamis kis perszóna volt a hittérítő? Már ilyen kis apostol szemecskéinek a csalogató sugaraival által én is szívesen hagynám magam vonzani.

— Nem úgy van — felelte Hajdu csendesen — nem jól nyomozol barátom; rossz dedektív válna belőled. Ismertél, milyen voltam: — szégyenlek rá gondolni — lábbal tiportam mindazt, mi katolikus. Ujjászületett a lelkem, ujjászületett egész lényem, de idáig vezetni nő sohasem tudott volna engem. Isteni erő költözött a lelkembe, ami erkölcsi bukásomból fölemelt a lelkitisztaságnak, a vallásosságunk magasztos piedesztáljára, honnan büszke örömmel tekintek széjjel és szánom a vallástalanság homályában tévelygőket és imádkozom megtérésükért. Meggyőződés, erős meggyőződés kellett hozzá, hogy ez üdvös változás bekövetkezzék lelkemben. Észrevette, hogy barátja ellenmondásra készül, ünnepélyesen így vetett véget ezen diskurzusnak:

— Az én hitem oly erős, oly intenzív, hogy azt meg nem ingathatja semmi sem; elkísér a sirba és üdvözít a másvilágon!

Préselt virágok.

Irtá: Hantke Emil.

A fenyvesre ráhuzta sötét takaróját az éj. Egy kis fény sugar tör ki csak a szélről fel-felkorbácsolt hóra, a kis erdőszlak ablakából.

A szél sítit, ... az erdőszlak kutyaí versenyt tüvöltenek az erdők vadjaival.

A kis, barátságos szoba csendes, oda nem hallik be az éj rómes zenéje. A kályhában kellemes tűz lobog, a zsarátnokká vált fahasáb szikrázva pattog. Az egész környezetet olyan illuzióra keltő álmatag félfomály fedi. A kis színes lámpaboríték csak az asztalomra engedi szétterjedni a világosságot.

Fejemet tenyerembe tartom és úgy melázok el nyitva tartott asztalfiókomba.

Tudom is én, hogy került elő!

Kis papír doboz, selyempapírral bélelve s benne ... ifjúkori emlékek.

Préselt virágok... hajfűrtök... zsebkendők...

És bensőmben felébredt a mult édes emléke... A zord szél monoton vizgása andalító zenét szolgáltat a kellemes vízhozóhoz, midőn előmbé tárul mint jóságos tündér, a Malvin kedves alakja.

A szél süvöltését halk susogás, ringató csend váltja fel.

Érzem, hogy derengő fény támad körülöttem. Felragyog fiatal szívem meleg napja és keblemet oly különös, jól eső érzés dagasztja, hogy én itt távol a városi lármatól, ebben a barátságos kis fészékben, pusztán emlékeimnek élve, mily boldog vagyok.

Malvin! A te bájos körvonalaid tűnnek fel előttem, amint kezembe akad egy szőke, koszoruba font hajfűrt, mely rózsza és nefelejts csokrot ábrázoló képbe van ügyesen beleillesztve. Azután egy szál havasi gyopár és abból a szerény, szabadon nyíló ibolyából három szál.

Ifjak voltunk még mindketten. Az élet öröme, a fiatalság derűje töltötte el keblünket. Te felső lány, én meg diák voltam.

Együtt laktunk egy udvarban. Ha tehát bizalmas, szinte meghitt, barátságos hang volt társalgásunk, nem is csoda. Oly belső barátság fejlődött ki köztünk, mely valósággal lehetlenné tette, hogy egymással szemben, még titok is lehessen.

A rügyfakasztó kedves tavasz idejébe esik. A fákon már fénylőnek a fehér szirmu virágok, melyeken a nap sugara játszottak bujósokát. Mi ott sétáltunk a kertben... kerestünk ibolyát. Már lőttünk is két szálat, mikor te egy harmadikat veszel észre. Lehajolsz érte, hogy letépjed. Lehajlok én is utánad... és megcsókolom talak.

— Andor! Mit csinálsz? kérdéd pirulva.

— Malvin, ne haragudj, de én nagyon szeretlek.

És éreztem, hogy a mit akkor tettem, az több mint barátság.

Te látszólag szomorú voltál és egész elpirosodtál, ha rád néztem. Alig is szóltál hozzám. De mikor feljöttünk a kertből, . . . a háromszál ibolyát nekem adtad. Látod! még most is megvan.

Ez a jelenet — ibolyaszedés nélkül — többször ismétlődött. Véleményed felőlem az volt, hogy szemtelen vagyok, de soha vakmerőségemért rendre nem utasítottál.

Azután . . . elvégezted iskoládat. Apádat elhelyezték máshová s engem itt kellett, hogy hagyjál.

Már akkor csalódtam! Fájalmasabbnak, lehetetlennek képzeltem az elválást . . . te pedig, mintha egész mindennapi dolog lenne, vigabb voltál, mint valaha. Örültél a talajváltozásnak, szerettél volna már ott lenni.

— Ne féljek — biztattál engem — majd fogunk egymással levelezni.

Kezdetben ment is. De már vagy két hónap múlva elmaradt. Utoljára ezt a kis havasi gyopárt küldted.

A férfi szív erős . . . beletörődtem sorsomba. Ha másokkal foglalkoztam, csak magamat bosszultam meg.

Nem tudom már mikor, csak halottam, hogy te mennyasszony vagy. Egy gazdász a végényed. Ez a hír felzaklatott. Zavart aggyal irhattam neked azt a korholó levelet, a melyre nem válaszoltál.

Ettől kezdve a mi utunk be lett egészen zárva — — — — —

A múlt nyarat ott töltöttem a tobozfalvai fürdőben. Kisebb igényű embereknek nagyon kellemes kis fészkek. Mivel pedig én mindenáron a csendet, magányosságot óhajtottam, csak örültem, hogy e kis paradicsomi helyre kerültem.

Rendes déli sétámat végeztem, mely a kis pataknál véget ért. Ott leheveredtem a puha pázsitos fűre és bámultam céltalanul.

Egyszerre kétségbeesett gyereksíránkozást hallok. Körülnézek. Nem messze tőlem egy gyerek eviczkált a patak vizében, míg társa a parton jajgatott. Nagyobb volt szegényeknél az ijedség, mint a veszedelem. Hogy elhallgassanak, kézen fogtam és vezettem őket vissza a fürdő felé.

A hogy megyünk, egy megtermett, hizásban kimerült asszony jött szembe velünk.

— A mama! súgta a nagyobbik félénken. Örültem neki, már csak azért is, mert lerázhatom a gyerekeket a nyakamról.

Könyveket visznek. «Algebra, physica» . . . Próza dolgok — nem leánynak valók.

— Asszonyom, máskor ne engedje magára gyermekeit. A kisebbiket most is a patak vizéből huztam ki.

— Jaj nekem! Hát nem lehet tőlük soha egy nyugodalmas perczem Borzasztók, uram, ezek a gyerekek! . . . Köszönöm jóságát . . . és ha szabad kérdeznem, kihez van szerencsém?

— Hidegh András mérnök vagyok.

— Az Andor? . . .

Ránéztem az asszonyra. Igazán mondom, nem emlékeztem vissza, hogy láttam volna valamikor.

— Hát nem ismer meg, Andor?

— Nem én, nagyságos asszonyom . . .

— Én vagyok Kende Malvin!

— A Malvin?!

Hanem az arcom, mikor e szavakat kiejtém, a különféle érzelmek és gondolatok hatása alatt, azt hiszem, igen különös lehetett. Másnap ott hagytam Tobozfalvát, miután, hogy így fejezzem ki magam, ideáloimat sikerült megtestesítve látni. — — —

Nézetem tovább azt a kis selyemdobozt. Egy fehér szegfű . . . Kitől is van? Ja . . . Kláritól.

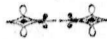
Kis selyem legyező . . . Hol is lopatták el velem? . . . Igen, a majálison, mikor Margitékhoz jártam.

Egy batisz zsebkendő . . . J. betű benne. Kié lehet már? Vagy Irma, vagy Hona, vagy Jolán!

Van még valami? Különbözn szót sem érdemel! Tán legjobb lenne az egészet bedobni

a tűzbe. Minek tartogassam? . . . Az édes emlékek . . . boldog perczek . . . kellemes órák . . .

Összegyűröm mind a dobozba és . . . és fejemet tenyerembe hajtom és elmélázok. Érzem, hogy derengő fény támad körülöttem. Felragyog fiatal szívem meleg uapja és keblemet oly különös, jól eső érzés dagasztja, hogy én itt, távol a városi lármától, ebben a barátságos kis fészkekben, midőn azon igyekszem, hogy emlékeimtől szabaduljak mily boldog vagyok.

Idehaza.

*Idehaza mindenki tevéled,
Csak a te neveddel fogadott,
Alig léptem be, már is kikérdelek,
Hogy milyen az arczod, alakod?*

*A két öcsémet úgy érdekelte,
Hogy szép vagy-e? Égszín-e szemed?
Hajad ugy-e szépen leeresztve,
A hogy itt szokták, ugy viseled?*

*Későbbben megszólal az apám is,
De nem a szemed színét kérdi:
»Vész valamit a házhoz a lány is?
Hef, mert nehéz ám ma megélni!«*

*Édes anyám mind végére várja,
S mikor én mindenre felelek,
S csak ketten maradunk a szobába,
Kérdezi meg: »Szeret? . . . Szereted? . . .«*

Szabotcska Mihály.

Alakok az utcáról.

Irta: Deér.

A koldusasszony.

Alig pirkad még az ég alja, már taipon van. Rátámaszkodik egyetlen hü barátjára, egy ütött-kopott mankóra s aztán megindul lassan, szinte támolyogva mindennapi útjára.

Kevesen járnak még, — kora még az idő a koldulásra. Nem is kezd még a szegény asszony a kéregetést. A templomnak tart, az már nyitva van.

Mikor aztán beér, nem is megy előre. Mintha attól félne, hogy neki tán nincs is helye ott elül, ahol mindenki láthatja. Meghuzódik hátul egy sarokban. Ott leül; maga mellé teszi mankóját s úgy áldja az ég Urát.

Sokáig imádkozik.

Mikor aztán hallja, hogy künn az utcán is zajosabb már az élet, akkor felveszi mankóját s nekiindul az utcának.

Nem szól, nem beszél, csak néz azokkal a fénytelen, fakó szemekkel. Aki látja ezt a kérő, könyörgő tekintetet, megérti az szív nélkül is a szegényt. Tán ad is neki valamit, — egy pár fillért, egy jó szót is talán.

És az asszony áldást kér a fejére azért a nyomorult pár fillérért. Aztán megy, vánszorog tovább.

Fényes palota elé ér. Ugy gondolja, hogy itt sok lehet a fölösleges, itt jut egy koldusasszonynak is egy kevés.

Belép a palotába. Félre tekint körül, a mint meglátja a nagy fényt, ragyogást. Nem mer tovább meenni; megáll az ajtónál s úgy lesi-várja, hogy nem-e jó valaki, ki megszánná őt?

És jó egy fényesen öltözött, illatos asszony. A koldusasszony félreáll utjából s csak a kezét nyújtja előre.

A fényes ruhájú, pompázó hölgy észreveszi a nyomorultat. Látja, mint nyújtja előre kezét, kérőleg, esedezve. De a büszke, illatos asszony nem törődik ezzel. Neki csak az jár a fejében, hogy megfogják-e bámulni legujabb divatu tolettjét?

Mikor aztán a koldusasszony alázatos, félénk hangon megszólítja, akkor megáll a büszke hölgy. Bántja őt nagyon, hogy őt még meg meri szólítani egy koldus is, — egy semmi.

Haragosan kiált inasa után, ki futva jó a hangos hívásra. A büszke urnő aztán rátámad:

— Micsoda gondatlanság ez maguktól! Hogy mernek ide beereszteni egy ilyen jöttmentet! Az ember már a saját házában sincs biztonságban az ilyen tolokodóktól. Rögtön vesse el előlem ezt a teremtet!

Az inast bántja, hogy urnője egy hitvány koldusasszony miatt szidta meg. Bosszuját annak a tehetetlen öreg asszonynak kell éreznie. Durva kézzel megragadja az asszonyt. Az meg alázatos, reszkető hangon mondja:

— Soh'se, bántson jó uram! — Nem tudtam, hogy itt olyan nagy urak laknak, kiknek még látniok sem szabad a szegény embert. Ne bántsanak . . . ne bántsanak . . . megyek már! Áldja meg az Isten mindnyájukat!

És megy tovább kevesebb reménnyel, nagyobb keserűséggel lelkében.

Néha-néha megpihen. Előszedi az összekoldult filléreket s olvassa őket lassan, — egy-másután. Egy . . . kettő . . . három . . . tiz . . . És úgy örül a lelke, ha látja, hogy mégis akadt valami. Kevés ugyan, de neki mégis elég.

Nem veszi észre, hogy egy szakadozott, toldott-foldott ruhájú, alig öt-hat éves kis leányka áll ott mellette. Csak akkor néz föl, mikor a kis leány kérő, siránkozó hangon szól hozzája:

— Édes néni kérem szépen, adjon egy krajczárt!

Az asszony felnéz. És a mint ott látja maga előtt azt a csöpnnyi teremtet, valami nagy szájalom szállja meg a lelkét. Talán arra gondol, hogy az az ártatlan poronty már most kezdi azt a nehéz, nyomoruságos, keserves keresetet, a mi neki csak öregségére jutott részül?

Odavonja magához a csöpnnyi jószágot s úgy beszél hozzá:

— Hát aztán mire kell az a krajczár, — mondd csak édes kis leányom?

A kicsike felbátorodik a szives szóra s bátran felel a koldusasszonynak:

— Édes mamának köll a krajczár. Beteg, nem tud járni. . . Éhes a mama. . . meg Juliska is a Juliska maga a kis csöpség.

A koldusasszony feláll. Kézen fogja a kis jószágot s megindul vele ahhoz a beteg asszonyhoz, a ki éhes s kinek nincs mit ennie. Utközben azon a néhány filléjén harapni valót vesz.

S mikor azután látja, hogy az a beteg asszony, meg az a gyűyögő kis leány mily mohón eszik azt az egyszerű eledelt, valami csendes boldogság lopja magát öreg szívébe.

Talán az jár az eszében, hogy van még nála is szegényebb, nyomorultabb. Arra nem is gondol, hogy most minden vagyonát oda adta ennek a másíknak, — nálánál is koldusabbnak.

Felsőbb leányok.

Mint egy darab tavasz, úgy jön felém egy csapat leány. Komolyan, szinte visszatetsző, hogyan lépdelnek egymás mellett.

Én meg csak nézem őket Szinte bánt, hogy nem mosolyognak, hogy nem hallom csengő kacagásukat.

Mellettem mennek el. éppen arról beszélnek, hogy mily pompásan lehet bebizonyítani, hogy egy háromszögnél az átfogó négyzete egyenlő a két befogó négyzeteinek összegével.

Valami csendes, fájó szomorúság szállja meg a lelkem. Hát már ezek is! — gondolom magamban.

A leányok meg csak mennek tovább, komoly, tudós arccal.

Otthon aztán neki esnek a betűnek s tanulnak mindent — a miről anyáink azt sem tudták, hogy mi fán terem.

De hát fura világot érlünk, Nagyon okos emberek akarunk lenni.

Csak azután úgy ne járjunk, hogy a sok tudomány mellett éhesen maradunk. Mert ez lesz a vége ennek a nagy tudományszomjnak. Hisz a mathematica, rhetorica, meg Isten tudja még milyen «ika» meg nem mondja, hogyan lehet jó töpörtös pogácsát sütni. . . .

Pardon! Én itt philosphálni kezdek, mikor az utcán volna dolgom s mesélnem kellenn a «felsőbb leányokról.»

De mit mondjak róluk? Attól félek, hogyha sokat találnék róluk írni, még — elégtételt kérnének tőlem.

Pedig mindent szeretek, csak — leányokkal veszekedni nem. Ugyis tudom, hogy az övék az — utolsó szó.

